

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Ohjaavien ministeriöiden ja Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen välinen tulossopimus vuosille 2024-2027

KAAKKOIS-SUOMEN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS

0295 029 000
www.ely-keskus.fi
Y-tunnus 2296962-1

Kirjaamo
PL 1041, 45101 Kouvola
kirjaamo.kaakkois-suomi@ely-keskus.fi

SISÄLLYS

1	Strategiset linjaukset	3
2	Yhteiskunnallinen vaikuttavuus	6
3	Tulostavoitteet.....	8
4	Voimavarojen hallinta.....	31
5	Voimassaolo, seuranta ja allekirjoitukset.....	32
	Liitteet	33

1 Strategiset linjaukset

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset edistävät alueellista kehittämistä hoitamalla valtionhallinnon toimeenpano- ja kehittämistehtäviä alueilla.

ELY-keskusten tulostavoitteet perustuvat hallitusohjelmaan, valtion talousarvioon ja julkisen talouden suunnitelmaan, AVI-ELY -strategia-asiakirjaan ja eri hallinnonalojen strategioihin sekä ottavat huomioon hallituksen aluekehittämispäätöksen ja maakuntaohjelmien linjaukset. Lisäksi koko valtionhallintoa koskevat muut strategiat, valtioneuvoston periaatepäätökset ym. keskeiset linjaavat dokumentit huomioidaan soveltuvin osin.

1.1 Hallitusohjelma

Valtion aluehallinnon uudistuksen tavoitteena on vahvistaa yhdenmukaista lupa- ja valvontakäytäntöä alueesta riippumatta ja sujuvoittaa lupaprosesseja. Kehittämisen pääperiaatteena on monialaisuus. Ensisijaisesti tämä tarkoittaa lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien kokoamista uuteen perustettavaan monialaiseen virastoon, johon yhdistetään Valvira, Aluehallintovirastot sekä ELY-keskusten Y-vastuualueen tarkoituksenmukaiset tehtävät. Uudessa virastossa ympäristöön liittyvät lupa- ja valvontatehtävät muodostavat yhden yhtenäisen kokonaisuuden.

ELY-keskusten puitteissa järjestetyn hallinnon osalta lähtökohtana on monialainen valtion aluehallinto, joka koostuu nykyistä vahvemmilta alueilta Elinvoimakeskuksiin. Uudistamisessa huomioidaan käynnissä oleva TE-uudistus. Elinvoimakeskukset ja niiden alueet muodostetaan nykyisten täyden palvelun ELY-keskusten pohjalta mahdollistaen tarvittaessa korkeamman toimipistemäärän. Elinvoimakeskusten määrää voidaan kasvattaa enintään yhdellä elinvoimakeskuksella palveluiden turvaamiseksi molemmilla kansalliskielillä. Edelleen mahdollistetaan elinvoimakeskusten erikoistuminen ja keskinäinen työnjako.

Valtion aluehallinnon uudistamisen osalta valmistelu tehdään niin, että uuden mallin mukaan järjestetty valtion aluehallinto käynnistää toimintansa lähtökohtaisesti vuoden 2025, mutta viimeistään vuoden 2026 alusta. Varmistetaan, ettei muutosvaihe vaaranna käynnissä olevien prosessien sujuvuutta. Uudistamisessa huomioidaan valtionhallinnon tuottavuusohjelma ja toimintamenojen sopeutustarve.

1.2 Aluehallintovirastojen ja ELY-keskusten strategia-asiakirja

Aluehallintovirastojen ja ELY-keskusten strategia ja toimintaympäristö 2024-2027 on määritelty virastojen yhteisessä strategia-asiakirjassa: ”Kestävää tulevaisuutta tekemässä – yhdessä ja lähellä”:

Strategia-asiakirjassa on lisäksi kuvattu myös toimintaa koskevat arvot: asiakaslähtöisyys, asiantuntijuus ja yhteistyö.

1.3 Strategisten painopisteiden huomiointi ELY-keskuksen alueella

Edistämme varautumista ja kokonaisturvallisuutta

Geopoliittisen tilanteen vaikutukset leimaavat Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen aluetta erittäin vahvasti. Vaikutukset kohdistuvat erityisesti alueen elinvoimaan, investointeihin, elinkeinoelämään ja ihmisten arkeen vahvistuen rakennemuutoksen vaikutuksia entisestään. Nämä vaikutukset ja niihin pohjautuva arviointi ovat perustana alueen maakuntaliittojen tekemissä tulevaisuustarkasteluissa ja maakuntaohjelmien päivittämistyössä, joihin ELY-keskus on osallistunut. Geopoliittisen tilanteen vuoksi kokonaisturvallisuuden merkitys on kasvanut ja alueen varautumisen tarve lisääntynyt, mikä on vaikuttanut myös ELY-keskuksen toimintaan. Saman aikaisesti turvallisuuden tunne on heikentynyt Kaakkois-Suomessa. Tässä painopisteessä on tärkeää huomioida myös valtakunnan kriittisen infrastruktuurin ja keskeisten rajanylityspaikkojen sijainti alueella. Varautumisen ja kokonaisturvallisuuden turvaamiseen liittyen tarvitaan laajaa poikkipohjallista yhteistyötä, jossa ELY-keskuksella on merkittävä rooli eri verkostojen vetäjänä tai niihin osallistujana.

Lisääme elinvoimaa

Kaakkois-Suomen elinkeinorakenne on kapea. Tulevan menestyksen ehtona on elinkeinoelämän monipuolistaminen, johon ELY-keskus tuo oman panoksensa monin eri tavoin. Kohtaanto-ongelmat sekä osaamisen ja koulutuksen uudistamistarpeet korostuvat rakennemuutoksessa. Uutta vihreää osaamista, kansainvälistä osaamista ja yhteistyötä, toimivaa ammatillista koulutusta, TKI-tutkimusta sekä yliaalueellista toimintaa korkeakoulujen (LUT, LAB, XAMK) kanssa tarvitaan, jotta elinkeinorakenteen monipuolistaminen onnistuu. Liikennejärjestelmään, satamien toimintaedellytyksiin ja vientiteollisuuden logistiikkaan liittyvät jatkuvat toimintaympäristömuutokset koettelevat aluetta. Elinkeinoelämän menestymiselle toimivat tietoliikenneyhteydet, sujuvat väylät ja toimiva liikennejärjestelmä luovat tärkeän perustan. Puolustusvoimien läsnäolo alueella voi tuoda monia uusia mahdollisuuksia elinkeinoelämälle. Yritysrahoitusta on Kaakkois-Suomen alueella nyt poikkeuksellisen paljon tarjolla (JTF, Itä-Suomi-paketti). Haasteeksi saattaa muodostua yritysten varovaisuus investointeihin ja kehittämiseen taloustilanteen vuoksi. Kymenlaakso on Sunilan ym. Vuoksi äkillisen rakennemuutoksen aluetta ja myös Etelä-Karjalan kokonaistilanne viittaa vähintään paikalliseen äkilliseen rakennemuutokseen.

Toteutamme kestäväää ja puhdasta siirtymää

Aluetta haastaa puhtaaseen siirtymään liittyvien investointien vaikeus erityisesti tuulivoiman osalta. Metsäteollisuuden haasteina on raaka-ainepula Venäjän tuonnin loputtua sekä metsien käytön ja luonnon monimuotoisuuden yhteensovittaminen. Perusteellisuuden ja logistiikan varaan voidaan kuitenkin edelleen rakentaa alueen menestystä ja hyvinvointia. Kaakkois-Suomen liikennejärjestelmä tukeutuu kestäviin liikkumistapoihin mahdollistaen sujuvat ja turvalliset henkilöliikenteen matkat ja elinkeinoelämän kuljetukset. ELY-keskus edistää painopisteeseen liittyvien tavoitteiden saavuttamista omalla ilmastotyöllään sekä huomioimalla kestävyiden eri näkökulmia virkatyössä.

Elinkeinoelämän uudistuminen ja työn murros voivat tuoda uutta väestövirtaa alueelle. Tästä on hyvänä esimerkkinä akkuklusteri. Se on monialaisena kokonaisuutena yksi potentiaalinen Kaakkois-Suomen tulevan kasvun mahdollistaja, jonka edistämiseen ELY-keskus osallistuu monin eri tavoin, kolmen vastuualueen voimin. Monimuotoinen luonto ja vetovoimainen ympäristö, mm. Saimaa, Kymijoki, Suomenlahti, Hiitolanjoki ja alueen kansallispuistot, lisäävät alueen kestävyttä ja asukkaiden hyvinvointia. Ne myös houkuttelevat uusia muuttajia ja ovat alueen tulevan menestymisen kannalta erittäin tärkeitä.

Turvaamme hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta

Alueen geopoliittinen asema on johtamassa tilanteeseen, jossa Kaakkois-Suomen yhdenvertaisuus muuhun maahan verrattuna vaarantuu. Saman aikaisesti turvallisuuden tunne heikentyy Kaakkois-Suomessa. ELY-keskuksen maahanmuuttoon ja kotoutumiseen liittyvät tehtävät ovat tärkeitä hyvinvoinnin ja yhdenvertaisuuden edistämässä, jota myös ELY-keskuksen tarkastus- ja valvontatyö edistää. ELY-keskuksen osaltaan kehittämä alueen hyvä elinympäristö ja sen vaaliminen edistää myös tämän painopisteen tavoitteita. Kaakkois-Suomessa on hyvät lähtökohdat kestävien matkaketjujen syntymiseen johtuen toimivista raideliikenteen ja joukkoliikenteen runkoyhteyksistä. Jatkuva toimialueen ylittävä liikenneturvallisuus- ja liikennejärjestelmätyö huomioi aluetta tasapuolisesti. Liikkumisen sujuvoittamiseen ja liikenneturvallisuuteen liittyen tehdään laaja-alaista kehittämistyötä alueen toimijoiden kanssa. Painopisteeseen liittyvien asioiden edistämässä korostuu poikkihallinnollinen sidosryhmäyhteistyö.

Poikkeuksellinen toimintaympäristömuutos haastaa aluetta

Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen oma strategiatyö syntyi poikkeuksellisten toimintaympäristömuutosten asetamien haasteiden keskellä. ELY-keskuksen strategisiksi painopisteiksi muodostuivat elinkeinorakenteen uudistaminen, saavutettavuuden parantaminen ja ympäristön vaaliminen. Varautumisen ja kokonaisturvallisuuden todettiin linkittyvän tiiviisti kaikkeen ELY-keskuksen toimintaan. Painopisteet laadittiin yhteistyössä maakuntaliit-tojen ja neuvottelukunnan kanssa henkilöstön näkemykset huomioiden. AVI-ELY- strategian painopisteet muodostivat viitekehikon ELY-keskuksen strategiatyölle, jonka taustana on alueesta laadittu toimintaympäristöanalyysi. ELY-keskuksen toiminta tähtää yhteisen vision, "Elinvoimainen, kestävä ja saavutettava Kaakkois-Suomi", toteuttamiseen.

2 Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

ELY-keskukset toteuttavat osaltaan seuraavia talousarviossa 2024 pääluokkatasolla asetettuja vaikuttavuustavoitteita (suluissa ministeriö, jonka pääluokassa tavoite on asetettu):

ELY-keskuksia koskevat yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet (TAE)

<p>Koulutus- ja osaamistaso nousee, koulutus vastaa työelämän tarpeisiin (OKM)</p> <p>TKI-toiminta parantaa elinkeinotoiminnan tuottavuutta, kasvua ja kansainvälisyyttä (OKM)</p> <p>Taiteellisen ja muun luovan työn tekemisen edellytykset parantuvat ja tuotannon sekä jakelun muodot monipuolistuvat (OKM)</p> <p>Elinkeinoelämä uudistuu ja kasvaa (TEM)</p> <p style="font-size: small;">Nostetaan T&K-panostus 4 %:iin BKT:stä vuoteen 2030 mennessä</p> <p style="font-size: small;">Edistetään vientiä ja turvataan yritysrahoitus</p> <p>Työllisyysaste nousee (TEM)</p> <p>Ulkomaalaisten työvoiman saatavuus paranee (TEM)</p> <p>Ilmastotavoitteet toteutuvat (TEM)</p>	<p>Elinympäristöt ja uudet ratkaisut tukevat sujuvaa arkea kaikissa elämäntilanteissa (YM)</p> <p>Hiilinegatiivinen Suomi on pysäyttänyt luontokadon ja saastumisen (YM)</p> <p>Vihreä siirtymä on kasvun perusta (YM)</p> <p>Digitalisaatio ja datatalous ovat luoneet kestävä kasvua sekä vahvistaneet luottamusyhteiskuntaa (LVM)</p> <p>Tietopohjaiset liikenteen palvelut ovat tehokkaita ja vastaavat asiakkaiden tarpeisiin (LVM)</p> <p>Digitaaliset yhteydet ja liikennejärjestelmä ovat parantaneet Suomen kilpailukykyä sekä kansainvälistä saavutettavuutta (LVM)</p>	<p>Tulevaisuuden liikennejärjestelmä on rakentunut turvallisesti, tietopohjaisesti ja kestävästi (LVM)</p> <p>Monipuolinen yritystoiminta sekä menestyvä maaseutu ja saaristo, monipaikkaisuus ja yhteistyöverkostot vahvistavat yhteiskuntaa (MMM)</p> <p>Luotettavat ja laajakäyttöiset paikka-, kiinteistö- ja huoneistotiedot mahdollistavat uutta liiketoimintaa ja turvaavat omistusta (MMM)</p> <p>Kokonaiskestävän ruokajärjestelmän huoltovarmuus sekä kilpailu- ja häiriönsietokyky paranevat (MMM)</p> <p>Kestävä luonnonvaratalous turvaa huoltovarmuutta, korvaa uusiutumattomien raaka-aineiden ja energian käyttöä sekä edistää hyvinvointia luonnosta ja luonnolle (MMM)</p>
---	---	--

Yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista osaltaan tukevat ELY-keskusten tulossopimuksen tulostavoitteet kootaan AVI ja ELY –strategian painopisteiden mukaisesti neljän ilmiölähtöisen yltäason tavoitteen alle. Nämä yltäason tavoitteet vuosille 2024-2027 ovat seuraavat:

1. Lisäämme elinvoimaa
2. Toteutamme kestävä ja puhdasta siirtymää
3. Edistämme varautumista ja kokonaisturvallisuutta
4. Turvaamme hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta

Tulostavoitekokonaisuudet viedään soveltuvin osin AVI ja ELY –strategian tavoitteiden mukaisten väliotsikoiden alle. Henkilöstöä, digitalisaatiota ja muuta virastojen oman toiminnan kehittämistä koskeva tavoitteisto on pääasiassa koottu omiin kokonaisuuksiinsa lukuihin kolme ja neljä.

ELY-keskukset hyödyntävät aktiivisesti sekä virastokokonaisuuden eri tehtäväalueiden, että ELY-keskusten keskinäisiä yhteistyömahdollisuuksia tässä tulossopimuksessa määriteltyjen tavoitteiden saavuttamiseksi. ELY-keskukset toimivat tiiviissä vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä keskenään sekä valtakunnallisten ja alueellisten kumppaniverkostojen kanssa edistäessään alueen elinvoimaa, kestävä kasvua, puhdasta siirtymää sekä varautumista ja kokonaisturvallisuutta. Toiminnot edistävät myös hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta.

ELY-keskukset ja KEHA-keskus edistävät yhteistyössä keskenään sekä tulossopimuksesta koordinoivan ministeriön kanssa yhteisen digitaalisuuden edistämisen päämäärän ja palvelulupauksen toteuttamista: ”Tuotetut digitaaliset palvelut ovat turvallisia, luotettavia, yhteen toimivia, asiakaslähtöisiä ja prosesseja sujuvoittavia”.

ELY-keskukset ja KEHA-keskus edistävät yhteistyössä keskenään sekä tulossopimuksesta koordinoivan ministeriön kanssa tietojohdantamisen tavoitteen toteutumista. ”Tietojohdantamisen tavoitteena on tiedon järjestelmällinen hyödyntäminen valmistelussa, päätöksenteossa ja toimeenpanossa.”

ELY-keskukset toimeenpaneavat osaltaan Suomen kestävä kasvun ohjelmaa varmistaen ohjelman toimeenpanon tuloksellisuuden ja lainmukaisuuden RRF-toimeenpanon edellyttämällä tukiviranomaisen vastuilla, joista säädetään laissa EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta (537/2022).

Työllisyyteen, työelämän laatuun, yritysten kansainvälistymiseen, koulutus- ja osaamistason nostamiseen, ennakointiin sekä osittain myös maahanmuuttoon ja kotouttamiseen liittyvä tavoitteisto arvioidaan ELY-keskusten osalta uudelleen TE24 –lakiuudistuksen voimaantulon lähestyessä syksyllä 2024 ja työllisyyspalveluiden siirtyessä kuntien muodostamien työllisyysalueiden hoidettavaksi.

3 Tulostavoitteet

Tässä luvussa esitellään ELY-keskuksen tulostavoitteet. Tulostavoitekokonaisuudet on soveltuvin osin viety AVI ja ELY –strategian tavoitteiden mukaisten väliotsikoiden alle. Tulostavoitteiden toteutumista seurataan puolivuosittain liikennevalomallia hyödyntäen (kts. tarkemmin luku 5). Lisäksi tulossopimuksen liitteessä 1 (Täydentävät seurantamittarit) on mainittu ne mittarit, joiden kehitystä seurataan tulostavoitteiden toteutumisen seurannan yhteydessä.

3.1 Lisäämme elinvoimaa

Uudistuva, kasvava, monipuolistuva ja kansainvälistyvä elinkeinotoiminta

<i>Työllistyminen on nopeutunut ja rakennetyöttömyys pienentynyt</i>	
2024	<p>TE-toimiston resurssien käyttöä suunnataan työnhakijoiden työnhaun alkuvaiheeseen, työnhakijoiden aktivointiin ja työnvälitykseen.</p> <p>Vahvistetaan työnhakijoiden yksilöllistä palveluntarpeen arviointia, työnhaun tukea ja ohjausta tarvittaviin palveluihin. Toteutetaan TE-toimiston, ELY-keskuksen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa uudenlaisia palvelukokeiluja, joiden tavoitteena on vahvistaa heikommassa työmarkkina-asemassa olevien kiinnittymistä avoimille työmarkkinoille.</p> <p>Tunnistettuihin ongelmiin haetaan ratkaisuja laajalla yhteistyöllä työllisyyden ja osaamisen verkostoissa. Maakunnallisten työllisyysohjelmien ja työllisyysjohtoryhmätyön sekä monialaisen yhteistyön (mm. laajennettu TYP-toiminta, Ohjaamo-toiminta) kautta vahvistetaan työllisyyden edistämistä tukevia rakenteita. Yhteistyötä hyvinvointialueiden kanssa vahvistetaan.</p> <p>Osuvien työllisyystoimien ansiosta rakennetyöttömien osuus kaikista työttömistä laskee nykyisestä 61 prosentista (vajaa vuosikeskiarvo 2023) 59 prosenttiin. Työvoimapalvelujen tehokkuudesta kertovat myös virta yli 3 kk työttömyyteen (vuoden 2024 tavoite 40 %) ja jatkuvien työttömyyksien kesto viikkoina (vuoden 2024 tavoite 48). Tavoitteet ovat vaativia huomioiden Kaakkois-Suomen työttömyys- ja rakennemuutostilanne.</p>
<i>Rakennetyöttömien määrä on laskenut</i>	
2024	8400
<i>Alueen yritysten kasvua ja työllistämisen edellytyksiä on vahvistettu</i>	
2024	<p>Yrityksiä kannustetaan kehittämään toimintaansa, synnyttämään uutta yritystoimintaa ja siten luomaan alueelle uusia työmahdollisuuksia. Uusien, alueen elinkeinotoimintaa monipuolistavien, yritysten perustamista edistetään. Yrityksiä aktivoidaan yhteistyössä kumppanuusverkoston kanssa hyödyntämään erilaisia rahoitusmahdollisuuksia toimintansa kehittämisessä. Yrityspalveluja kehitetään Team Finland -toimijoiden ja seudullisten yrityspalvelujen sekä oppilaitosten ja Leader-ryhmien kanssa. Tavoitteena on tarjota entistä tehokkaammin ratkaisukeskeisiä rahoituspalveluja yrityksille.</p> <p>Edistetään hallitusohjelman tavoitetta kasvuhakuisten keskisuurten yrittäjävetoisten yritysten (ns. Mittelstand) määrän kaksinkertaistamisesta vuoteen 2030 mennessä. Tällä hetkellä Mittelstand-yrityksiä Kaakkois-Suomessa on noin 68 kpl (4,6 % n. 1500:sta yli 50 henkilöä työllistävästä yrityksestä). Tavoitteena vuodelle 2024 on, että Kaakkois-Suomessa saadaan noin 10 uutta yritystä kasvamaan pienestä keskisuureksi. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää, että yrityksille suunnattavaa kehittämisrahoitusta ja -palveluja on riittävästi saatavissa. Tavoitteen saavuttamisessa korostuu seudullisten yrityspalveluverkostojen kanssa tehtävä yhteistyö.</p>

	<p>Tavoitteena on lisätä luovan talouden työpaikkoja ja arvonlisää monipuolisesti eri aloilla. Poikkihallinnollista ja monialaista yhteistyötä tiivistetään. Luovien alojen yritysten kansainvälistymisen edellytyksiä parannetaan ja vahvistetaan kulttuurialan roolia alue- ja kaupunkikehityksessä. Kehitetään kasvua vauhdittavia liiketoimintamalleja av-, pelialalle sekä muille toimialoille, kuten kirjallisuuteen ja musiikkiin. ELY-keskus ottaa huomioon taiteen ja kulttuurin osallistavan käytön myös kotouttamisen kentällä.</p> <p>15 (liikevaihtokerroin, maaseudun yritysrahoitus)</p>
2025	Kuten vuonna 2024
2026	Kuten vuonna 2024
2027	Kuten vuonna 2024
Alueiden elinkeinorakenne on monipuolistunut (maaseudut, saaristot, kaupungit)	
2024	<p>Maaseudun yrittäjyyttä vahvistetaan tukemalla yritysten toimintaedellytyksiä, kilpailukykyä, osaamista ja yritys yhteistyötä. Alueen maaseutu tarjoaa vetovoimaisen ja toimivan ympäristön uudistuvalla ja monipuolistuvalla yritys toiminnalle. Kasvua ja kilpailukykyyn kehittämistä vahvistetaan rahoittamalla yritysten tarvelähtöistä kehittämistä sekä investointeja. Uudistuva metsäteollisuus sekä kehittyvä kierto- ja biotalous vahvistavat elinkeinotoimintaa.</p> <p>Yrittäjiä aktivoidaan yhteistyössä kumppanuusverkoston kanssa hyödyntämään erilaisia rahoitusmahdollisuuksia toimintansa kehittämiseksi sekä osallistumaan aktiivisesti alueellisten ja valtakunnallisten hankkeiden kehittämistoimintaan. Hanketoiminnassa arvostetaan uudistumista synnyttävää elinkeinollista kehittämistä sekä klusteripohjaisten verkostojen (esim. metalli-, ruoka-, puutuote- ja hyvinvointialat) syntymistä ja vahvistumista. Toimijoita aktivoidaan valmistelurahan tai elinkeinollisten kehittämishankkeiden kautta valmistelemaan yritysryhmähankkeita.</p> <p>ELY-keskuksen järjestämät kumppanuusverkostojen tapaamiset sekä osallistuminen kumppanuusverkostojen järjestämien tapahtumiin ja yhteistyökokoukseen tukevat osaltaan tiedon jakoa ja yrittäjien aktivointia rahoitushakuihin liittyen. Yritysten osaamisen kehittämistä ja vertaisoppimista tuetaan. Yritysneuvonnan tavoitteena on tarjota entistä tehokkaammin ratkaisukeskeisiä rahoituspalveluja yrityksille.</p> <p>Tuettujen yritysten lkm 25 (maaseudun yritysrahoitus)</p>
2025	<p>Kuten vuonna 2024.</p> <p>Tuettujen yritysten lkm 29 (maaseudun yritysrahoitus)</p>
2026	<p>Kuten vuonna 2024.</p> <p>Tuettujen yritysten lkm 32 (maaseudun yritysrahoitus)</p>
2027	<p>Kuten vuonna 2024</p> <p>Tuettujen yritysten lkm 33 (maaseudun yritysrahoitus)</p>
TF-kansainvälistymispalveluihin (ml. kansainväliset rekrytointipalvelut) aktivoitujen ja osuviin kansainvälistymispalveluihin ohjattujen yritysten määrä kasvaa	
2024	<p>ELY-keskusten liidit muille TF-toimijoille, kpl (TF-mittari) 35 KasvuCRM:ään kirjatut kv-neuvonnat (tapaamismerkinnät, kpl) 50</p>
2025	<p>ELY-keskusten liidit muille TF-toimijoille, kpl (TF-mittari) 40 KasvuCRM:ään kirjatut kv-neuvonnat (tapaamismerkinnät, kpl) 60</p>
2026	<p>ELY-keskusten liidit muille TF-toimijoille, kpl (TF-mittari) 45 KasvuCRM:ään kirjatut kv-neuvonnat (tapaamismerkinnät, kpl) 60</p>
2027	<p>ELY-keskusten liidit muille TF-toimijoille, kpl (TF-mittari) 50 KasvuCRM:ään kirjatut kv-neuvonnat (tapaamismerkinnät, kpl) 60</p>

Kansainvälistä osaamista hyödyntämällä edistetään yritysten kasvua ja kansainvälistymistä	
2024	<p>Kaakkois-Suomen ELY-keskus jatkaa alueellisten Talent Boost -toimijoiden verkoston koordinoimista. Alueellisella kv. määrärahalta ELY-keskus tukee kolmen kaupunkiseudun kv. osaajille suunnattujen palveluiden kehitystyötä.</p> <p>Kaakkois-Suomen yrityksille (5–20 yritystä) tarjotaan ja toteutetaan ostopalveluna yritysvalmennusta monimuotoisuuden johtamiseen ja kansainväliseen rekrytointiosaamiseen.</p> <p>Kaakkois-Suomen ELY-keskus tiedottaa Work in Finlandin kanssa kv. rekrytoinnin palvelutuotteista oman alueensa työnantajille ja kuntatoimijoille ja toimii yhteishenkilönä toteutuksessa ja seurannassa.</p> <p>Varmistetaan, että samanaikaisesti tapahtuva kv. rekrytoinnin palveluiden ja Work in Finland -palvelun kehittäminen otetaan huomioon TE24/KOTO24-valmistelussa.</p> <p>Kehitetään alueellisen tiedon tuottamista ja menetelmiä valtakunnallisessa verkostoyhteistyössä Talent Boost -tavoitteiden (tiedolla johtamisen kehittäminen) saavuttamiseksi sekä kehitetään kv. työvoimatarpeen alueellista ennakoimista.</p> <p>Järjestetään verkostokokouksia ja webinaareja ajankohtaisista teemoista liittyen kv. rekrytoinnin ja asettautumisen palveluiden tarjoamiseen kv. osaajille. Osallistutaan työperäisen maahanmuuton ja kv. rekrytoinnin asiantuntijana useisiin alueellisiin verkostoihin ja valtakunnalliseen Talent Boost- ja Work in Finland -verkostoyhteistyöhön.</p> <p>Kaakkois-Suomen ELY-keskus päivittää säännöllisesti alueellista linjausta ulkomaisen työvoiman käytöstä (alueellinen työlupalinjaus) maahanmuuttoasiain toimikunnassa.</p> <p>Pysytään työperusteisille oleskeluluville asetetuissa käsittelyaikataavoitteissa (15 vuorokautta TE-toimiston osaratkaisun osalta).</p> <p>Kansainvälisissä rekrytoinneissa sekä maahanmuuttajien työllisyyden edistämiseksi hyödynnetään EURESia sekä TyöpaikkaSuomi- ja TyöpaikkaRuotsi-kouluksia.</p>
Verkosto- ja kumppanuusyhteistyö on alueellisesti ja valtakunnallisesti vaikuttavaa	
2024	<p>Seudullinen yrityspalveluverkosto laatii sopimuksensa mukaan yhteisen yritysasiakkuussuunnitelman, jonka toteutumista seurataan kauden aikana. Team Finland alueverkosto tehostaa alueen yritysten kasvua ja kansainvälistymistä. Tähän kehitetään uusia keinoja tulossopimuskauden aikana mm. tehostamalla yritysten ja niiden toimintaympäristön (TYT) kehittämisrahoitusten yhteensovittamista ELY-keskuksen, maaseuturahoituksen ja liittojen TYT-rahoituksen suhteen. Tavoitteena mm. elinkeinotoiminnan uudistuminen, monipuolistuminen ja kasvu- ja kansainvälistyminen sekä TKI-panostusten määrän kasvaminen.</p> <p>Jatkuvan oppimisen verkostot edistävät alueellisten rahoitushakujen konsortioita, lisäävät toimijoiden yhteistyötä sekä kumppanuuksia. Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen koordinoimia jatkuvan oppimisen maakunnallisten verkostojen kokoonpanoa laajennetaan tarvittavin osin TE24-uudistukseen liittyen kuntien edustajilla.</p> <p>ELY-keskus jatkaa maakunnallisten ennakoitiverkostojen koordinoimista ja kehittämistä. Päähuomio on osaamis- ja koulutustarpeiden sekä lyhyen aikavälin työllisyyden ja aluekehityksen ennakoinnissa. TE24-uudistus on huomioitu ennakoitiverkoston toiminnassa. Tavoitteena on vahvistaa nykyisten ennakoitiverkostojen toimintaa (eikä luoda uusia verkostoja).</p> <p>ELY-keskus jatkaa elinikäisen ohjauksen verkostotyön koordinoimista Kaakkois-Suomen elinikäisen oppimisen ja ohjauksen päivitettävän strategian ja toimintasuunnitelman mukaisesti (huomioiden myös valtakunnallinen ELO-strategia).</p>

	<p>Monialaista, ylläalueellista ja valtakunnallista ELOLIV-yhteistyötä jatketaan. Verkostotyössä huomioidaan myös TE24-uudistuksen vaikutukset sekä muodostuvat työllisyysalueet uusina verkostotoimijoina.</p> <p>Kulttuurin edistämisen ja kulttuurimatkailun kehittämistä tukevia rahoitus-, verkostoitumis- ja viestintätoimenpiteitä vahvistetaan ja edistetään muiden toimialojen edustajien kanssa yhdessä TAIKEN, Visit Finlandin ja Creative Finlandin kanssa.</p> <p>“Kaakkois-Suomen kulttuurin ja luovan talouden kasvuspiraali – Energiaa luovuudesta 2030” -strategiassa on huomioitu valtakunnallisen luovan talouden tiekartan painopisteet. KAS luovan talouden strategia päivitetään vuonna 2024. Verkostossa panostetaan taide-, kulttuuri- ja luovien alojen yrittäjyyteen ja liiketoimintaosaamisen kehittämiseen.</p> <p>Kaakkois-Suomen ELY-keskus jatkaa alueellisen kotoutumisen kumppanuusverkoston kehittämistyötä ja osallistuu valtakunnallisen kotoutumisen kumppanuusohjelman koordinaatioryhmään. Verkoston toiminnassa huomioidaan sekä valtakunnallisen verkoston vuosittaiset painopisteet että alueelta nousevat tarpeet.</p>
2025	<p>Yhteistyössä uusien työllisyysalueiden kanssa on tunnistettu oleelliset aluekehitysverkostot. Erityisesti kehitetään ja sujuvoitetaan yritysyritysyritysohjon, elinvoimaan ja elinvoiman monipuolistumiseen sekä osaamisen kehittämiseen liittyvää verkostoyhteistyötä TKI-panostusten lisäämiseksi, työvoiman osaamisen nostamiseksi ja työvoiman kohtaannon parantamiseksi. Aiemmin valmisteltua ekosysteemimallia otetaan vaiheittain käyttöön Kohoa-synenergiakeskuksen rooli huomioon ottaen. ELY-keskus johtaa työllisyysalueiden kanssa muodostettua yhteistyöelintä ja edistää myös kyseisen verkoston kautta alueen elinvoimaisuutta ja osaavan työvoiman saamista. Tätä osaltaan tulee vuosittainen alueellinen yhteistyö- ja seurantakeskustelu.</p> <p>Etelä-Karjalan ennakoitiverkosto on alkanut toimia systemaattisesti. Kymenlaakson jo toimivaa systemaattista ennakoitua vahvistetaan edelleen toimintaympäristöstä tulevien palautteiden perusteella. Tuleva aluehallintouudistus otetaan huomioon verkostoyhteistyön kehittämisessä. Verkostojen toimintaa kehitetään vastaamaan muuttuvaa toimintaympäristöä ja elinvoimakeskukselle rakentuvaa roolia. Kehitystyössä hyödynnetään asiakkailta ja kumppaneilta saatua palautetta.</p>
2026	<p>Maakunnallisen verkostoyhteistyön sujuvuudesta huolehditaan myös aluehallintouudistuksen toteuduttua. Elinvoimakeskus johtaa vastuullaan olevaa verkostoyhteistyötä tuloksekkaasti. Verkostoyhteistyö on tiivistä ja elinvoimakeskuksen ja sen kumppaneiden työtä ja vaikuttavuutta tukevaa. Tunnistetaan aluehallintouudistuksen myötä muodostuneet uudet verkostoyhteistyökumppanit ja otetaan ne mukaan toimintaan. Toimintaa vahvistetaan yhteistyökokemusten sekä asiakkailta ja kumppaneilta saadun palautteen pohjalta. Yrityspalveluissa kumppanuusyhteistyö työllisyysalueiden kanssa on sujuvaa ja lisäarvoa alueelle tuottavaa. Yritysassiakkailta on selkeä kuva elinvoimakeskuksen kautta saatavista palveluista (Team Finland ym.)</p>
2027	<p>Verkostoyhteistyö on tiivistä ja elinvoimakeskuksen ja sen kumppaneiden työtä ja vaikuttavuutta tukevaa.</p> <p>Elinvoimakeskus on vauhdittanut alueen pk-yritysten kasvua, kehittämistä ja kansainvälistymistä. Team Finland -alueyhteistyö on ollut aktiivista ja saatavien yrityspalvelujen tunnettuus on alueella lisääntynyt.</p>

Kirjoita tähän tarvittaessa taustoittavaa tai merkitystä avaavaa tekstiä

Kasvat tutkimus-, kehitys- ja innovaatiopanostukset kaikilla alueilla

<i>TKI-toimintaan liittyvä yritysten, korkeakoulujen ja muiden innovaatiotoimijoiden välinen yhteistyö on vahvistunut</i>	
2024	<p>Tavoitteena on elinkeinotoiminnan uudistuminen ja monipuolistuminen, kasvu- ja kansainvälistyminen ja TKI-panostusten kasvu. Erityisesti tuetaan verkostoyhteistyötä puhtaasti siirtymän edistämiseksi.</p> <p>Team Finland alueverkoston yhteistyötä asiakasrajapinnassa tehostetaan. Järjestetään yhdessä alueellisia ja valtakunnallisia info- ja verkostotilaisuuksia käytävissä olevista TKI-palveluista ja rahoituksista yrityksille ja oppilaitoksille (esim. LUT/LAB ja XAMK).</p> <p>Myös Kaakkois-Suomen luovan talouden ja kulttuurin edistämisen verkoston painopisteenä ovat TKI:tä tukevat koulutus- ja liiketoimintamallit. Yritysten, korkeakoulujen ja muiden innovaatiotoimijoiden TKI-yhteistyötä vahvistetaan laadukkaalla verkostoyhteistyöllä. Kannustetaan erilaisiin kokeiluihin ja pilotteihin. Tuloksena on TKI-verkostoyhteistyön vahvistuminen, TKI-verkoston laajeneminen ja alueellisten TKI-panostusten kasvu.</p> <p>Verkosto järjestää kehittämistilaisuuksia, jotka tukevat TKI-toimintaa ja -osaamista. Tulossopimuskauden aikana verkostoyhteistyössä kehitetään mm. klustereita (mm. AV, peliala, musiikki ja kirjallisuus) ja niiden välistä yhteistyötä tiivistetään. Hankkeet ovat merkittäviä TKI-toiminnan kehittäjiä Kaakkois-Suomessa. ELY-keskus osallistuu hanketoimintaan monin tavoin, myös yliaalueellisesti. Mahdollisuuksien mukaan hankerahoituksessa huomioidaan puhtaasti siirtymän hankkeet.</p>
2025	Kuten vuonna 2024
2026	Kuten vuonna 2024
2027	Kuten vuonna 2024
<i>T&K-toimia sisältävien hankkeiden osuus (%) rahoitusta saaneista yritysten kehittämishankkeista on kasvanut (Hämeen ELY-keskuksen tavoitteissa)</i>	
2024	Tavoitetaso
2025	Tavoitetaso
2026	Tavoitetaso
2027	Tavoitetaso
<i>T&K-toimiin aktivoitujen ja ohjattujen yritysten määrä on kasvanut</i>	
2024	40
2025	45
2026	50
2027	55

Kirjoita tähän tarvittaessa taustoittavaa tai merkitystä avaavaa tekstiä

Nouseva sekä talouden uudistumista, työllisyyttä ja hyvinvointia edistävä väestön koulutus ja osaamistaso

<i>Koulutustarjonta vastaa paremmin elinkeinoelämän ja jatkuvan oppimisen tarpeisiin</i>	
2024	<p>Erilaisia verkostoja (jatkuvan oppimisen verkostotiimit, ennakoitiverkostot, elinikäinen ohjaus, maahanmuutto- ja kotoutumisen verkostot, yrityspalveluverkostot) hyödynnetään uusissa avauksissa erityisesti oppilaitos- ja kouluttajaverkoston sekä kaupunkien ja kuntien kanssa. Koulutusta ja osaamisen kehittämisen mahdollisuuksia tarjotaan monipuolisesti eri rahoitusinstrumentteja yhdistämällä työelämässä oleville, vieraskielisille, työttömille ja heikossa työmarkkina-asemassa</p>

	<p>oleville. Koulutus- ja uraohjauksen osaamista kehitetään oppilaitosten, kouluttajien, kaupunkien ja kuntien sekä elinkeinoelämän kanssa.</p> <p>ELY-keskuksella on koordinaatirooli jatkuvan oppimisen verkostoyhteistyön ylläpitäjänä ja edistäjänä. Kaakkois-Suomen ELY-keskus tuottaa ennakointi- ja seurantatietoa erityisesti aluekehityksestä, työmarkkinoista, toimintaympäristön muutoksista ja lyhyen aikavälin osaamis- ja koulutustarpeista. ELY-keskus koordinoi toimialakartoitus- ja työvoimabarometriprosesseja, jotka antavat arvokasta tietoa elinkeinoelämän osaamistarpeista. Niistä saadaan myös soveltuvin osin tietoa kestävään kehitykseen ja puhtaaseen siirtymään liittyvistä osaamistarpeista. Tietoja hyödynnetään alueella laajasti.</p> <p>Momentin 32.30.51 määrärahan koulutushankinnassa huomioidaan alueen muuttunut työmarkkinatilanne, erityisesti rakennusalan ja metsäteollisuuden lomautukset ja irtisanomiset. Yhteishankintakoulutuksiin työnantajien kanssa panostetaan ja niihin kohdennetaan riittävä määräraha. Uusia sisältöjä pilotoidaan tarpeen mukaan osana jatkuvaa hankintojen kokonaisuuden kehittämistä.</p> <p>Koulutushankintojen osalta ELY-keskus osallistuu yrittäjäjärjestöjen, oppilaitosten ja muiden sidosryhmien kanssa tehtävään työhön aktiivisesti eri verkostoissa, useimmiten koollekutsujana. ELY-keskus tekee yhteistyötä tulevien työllisyysalueiden kanssa ja hankintojen suunnittelussa huomioiden alueiden erilaiset tarpeet, jotta hankinnat vastaavat ko. alueen elinkeinoelämän tarpeita.</p> <p>Menettelytavat OKM:n amispalautteen seurannasta ja jatkotoimenpiteistä oppilaitosten kanssa tuloksellisuuden ja kehittämistyön turvaamiseksi on sovittu.</p>
--	---

Kirjoita tähän tarvittaessa taustoittavaa tai merkitystä avaavaa tekstiä

Saavutettavat ja hyvin saatavilla olevat palvelut

<i>ELY-keskukset ovat edistäneet parempien tietoliikenneyhteyksien saatavuutta</i>	
2024	1
2025	3
2026	2
2027	2

Kirjoita tähän tarvittaessa taustoittavaa tai merkitystä avaavaa tekstiä

Kuntien työvoimapalveluita hyvin tukeva valtion aluehallinto

<i>Alueelliset yhteistyö- ja seurantakeskustelut tukevat työllisyysalueiden toimintaa sujuvassa yhteistyössä</i>	
2024	ELY-keskukset yhteistyössä KEHA-keskuksen kanssa ovat luoneet keskinäiset yhteistyön toimintamallit keskusteluista sopimiselle ja keskusteluihin liittyvän tiedon tuottamiselle
2025	Toimintamallin toimivuutta on testattu vuoden 2025 aluekeskustelujen järjestämisessä. Tämän pohjalta havaitut jatkokehittämistarpeet on otettu tarkasteluun mallin jatkokehitystyössä.
<i>Uuden asiakaspalvelumallin (POMA) toimeenpano tehostuu</i>	
2024	5

Valmistelu TE2024-uudistuksen toteuttamiseksi aloitettiin jo syksyllä 2021. Ensimmäiset laajat keskustelut koko Kaakkois-Suomen alueella järjestettiin kunnille maaliskuussa 2022. Pohja on siis rakennettu hyvissä ajoin, jota hyödynnettiin yhteistyö- ja seurantakeskustelun toteuttamisessa keväällä 2023. Lisäksi Kaakkois-Suomen ELY-keskus on palkannut asiantuntijan helmikuussa 2023, joka täydentää aiempaa ELY-keskuksen resurssointia uudistuksen valmistelussa toimien aktiivisessa vuorovaikutuksessa TE2024-uudistukseen liittyvien eri toimijoiden kanssa.

Edellä kuvatuista syistä lähtökohta yhteistyön toimintamallille Kaakkois-Suomessa vuodelle 2024 on hyvä. Yhteistyömalleja on jo luotu ja niitä edelleen kehitetään ja vahvistetaan vuoden 2024 aikana.

ELY-keskukset vastaavat yhteistyö- ja seurantakeskusteluista, hyödyntäen ja pyytäen oman ennakoititiedon lisäksi KEHA-keskuksen tuottamia materiaaleja. Tilaisuuksien sisältöjen vetovastuita jaetaan (alustukset, puheenvuorot) yhteistyössä KEHA-keskuksen ja ministeriön kanssa. Alueellisesti kutsutaan vahvaan yhteistyöhön TE-palvelut (vuosi 2024), työllisyysalueet (2024 ->), hyvinvointialueet, KELA, yrittäjäjärjestöt, oppilaitokset ja kolmas sektori molempien maakuntien alueella, kuten jo vuonna 2023 toimittiin.

Vuonna 2025 jo käytössä olevaa toimintamallia kehitetään aiemmin saadut kokemukset huomioiden, merkittävänä muutoksena työllisyysalueiden aloitettua itsenäisinä toimijoinaan osana yhteisiä aluekeskusteluja.

Uuden asiakaspalvelumallin osalta tavoitteena on alkuhaastattelun toteutuminen viiden arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta. Vuoden 2023 tammi–syyskuussa Kaakkois-Suomen TE-toimistossa on oltu varsin lähellä alkuhaastattelujen toteutumista 5 arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta.

On varsin todennäköistä, että vuoden 2024 aikana tulee olemaan vaihtelua siinä, miten lähellä tavoitetilaa Kaakkois-Suomen TE-toimistossa ollaan. Tähän vaikuttavat mm. työllisyystilanteen heikkeneminen sekä työnhaun aloittamisten suuret kausivaihtelut ja nopeat muutokset sekä JTYP- ja TT-lain yksityiskohtaisesta sääntelystä asiantuntijatyölle aiheutuva kuormitus.

Tavoitteena on, että etenkin työttömien osalta alkuhaastattelut toteutettaisiin kasvokkain TE-toimiston toimipajoissa.

Kokonaiskestävä, kilpailukykyinen ja häiriöitä sietävä ruokajärjestelmä

<i>Maatilat hyödyntävät CAP-työkaluja toimintansa uudistamiseksi</i>	
2024	4
2025	5
2026	6
2027	6

Kirjoita tähän tarvittaessa taustoittavaa tai merkitystä avaavaa tekstiä

Kestävää kasvua ja saavutettavuutta tukeva liikennejärjestelmä

<i>Väylänpidon toimenpiteet on kohdistettu asiakastarpeiden ja vaikuttavuuden perusteella. Alemman tieverkon käytettävyys turvataan ja kuntoa on parannettu yksittäisillä kriittisimmillä osuuksilla</i>	
2024–2027	Tunnumme asiakkaidemme ja sidosryhmiemme tarpeet, keräämme aktiivisesti palautetta ja hyödynnämme sitä laajasti väylänpidossa. ELY-keskuksen tienpidon prosessit tukevat tehokasta ja vaikuttavaa tienpitoa. Päätieverkon palvelutaso on hyvä ja alemmalla tieverkolla palvelutaso sovitetaan tien liikenteelliseen merkitykseen huomioiden elinkeinoelämän ja muiden asiakasryhmien tarpeet. Päivittäisellä hoidolla ja korjauksilla varmistetaan saavutettavuus ja tieverkon liikennöitävyys. Toimenpiteet kohdistetaan Väyläviraston toimintalinjojen mukaisesti, alemmalla tieverkolla korjaustoimenpiteet ovat pääasiassa yksittäisiä korjauksia.

Tienkäyttäjien tyytyväisyys maanteiden kuntoon kesäkaudella on kasvanut	
2024	2,8
2025	2,8
2026	2,7
2027	2,7
Tienkäyttäjien tyytyväisyys maanteiden kuntoon talvikaudella on kasvanut	
2024	2,8
2025	2,9
2026	2,9
2027	2,8

Kirjoita tähän tarvittaessa taustoittavaa tai merkitystä avaavaa tekstiä

3.2 Toteutamme kestäväää ja puhdasta siirtymää

Talouden rakennemuutosta ja kasvua sekä luonnonvarojen kestäväää käyttöä tukeva puhdas siirtymä

Yritystoiminnan tukeminen puhtaaseen siirtymään: puhtaan siirtymän investointien määrä on kasvanut	
2024	<p>ELY-keskus edistää puhtaan siirtymän ja ilmastotoimien rahoituksen hyödyntämistä sekä TKI-investointeja vaikuttavasti alueilla, mm. neuvomalla yrityksiä ja jakamalla tietoa rahoitusmahdollisuuksista. Tavoitteena puhtaan siirtymän investointien määrän kasvaminen.</p> <p>Uusiutuvan energian, energiatehokkuuden ja resurssiviisaiden ratkaisujen käyttöä tuetaan. Biotalouden kehittämisessä hyödynnetään alueen vahvaa tutkimusta. Yrittäjien ja muiden toimijoiden bio- ja kiertotalouden osaamista vahvistetaan. Tuetaan teollisuuden sivuvirtojen hyödyntämistä esim. peltoviljelyssä. Edistetään molempien maakuntien (Etelä-Karjala ja Kymenlaakso) hiilineutraali maakunta-toimintaa. Ilmastomuutoksen hillintään, siihen sopeutumiseen sekä luonnonvarojen kestäväää käyttöön liittyviä kehittämistoimia rahoitetaan.</p> <p>Puhtaaseen energiaan liittyvien YVA-prosessien määrä on vähintään kuusi kappaletta vuodessa. Sidosryhmätyytyväisyys on vähintään 4.</p>
2025	Kuten vuonna 2024
2026	Kuten vuonna 2024
2027	Kuten vuonna 2024
Puhtaan siirtymän hankkeita on edistetty ennakkollisuuden ja viranomaisyhteistyön kautta	
2024	<p>Puhtaan siirtymän hankkeiden viranomaisprosessit hoidetaan viivytyksettä ottaen priorisoinnissa huomioon etusijahankkeet. Ennakkoneuvottelut ja niitä usein edeltävät neuvonpidot ovat vakiintuneena käytäntönä kaikissa YVA-, alueidenkäyttö- ja ympäristölupaprosesseissa. ELY-keskuksen monialaisella osaamisella tuetaan puhtaan siirtymän hankkeiden sujuvaa etenemistä ensisijaisesti neuvonnallisoin keinoin. ELY-keskuksen omaa osaamista kehitetään vastaamaan uuden tyyppisten hankkeiden edistämisen ja vaikutusten arvioinnin tarpeita. Vihreän talouden hankkeiden ja yritysten toimialojen monipuolisuusindeksi on vähintään xx. Ennakkoneuvotteluiden määrä on vähintään 30 kpl.</p>
2025	<p>Puhtaan siirtymän hankkeiden viranomaisprosessit hoidetaan viivytyksettä ottaen priorisoinnissa huomioon etusijahankkeet. Ennakkoneuvottelut ja niitä usein edeltävät neuvonpidot ovat vakiintuneena käytäntönä kaikissa YVA-, alueidenkäyttö- ja ympäristölupaprosesseissa. ELY-keskuksen monialaisella osaamisella tuetaan puhtaan siirtymän hankkeiden sujuvaa etenemistä ensisijaisesti neuvonnallisoin keinoin. ELY-keskuksen omaa osaamista kehitetään vastaamaan uuden tyyppisten</p>

	hankkeiden edistämisen ja vaikutusten arvioinnin tarpeita. Vihreän talouden hankkeiden ja yritysten toimialojen monipuolisuusindeksi on vähintään xx. Ennakkoneuvotteluiden määrä on vähintään 30 kpl.
2026	Puhtaan siirtymän hankkeiden viranomaisprosessit hoidetaan viivytyksettä ottaen priorisoinnissa huomioon etusijahankkeet. Ennakkoneuvottelut ja niitä usein edeltävät neuvonpidot ovat vakiintuneena käytäntönä kaikissa YVA-, alueidenkäyttö- ja ympäristölupaprosesseissa. ELY-keskuksen monialaisella osaamisella tuetaan puhtaan siirtymän hankkeiden sujuvaa etenemistä ensisijaisesti neuvonnallisin keinoin. ELY-keskuksen omaa osaamista kehitetään vastaamaan uuden tyyppisten hankkeiden edistämisen ja vaikutusten arvioinnin tarpeita. Vihreän talouden hankkeiden ja yritysten toimialojen monipuolisuusindeksi on vähintään xx. Ennakkoneuvotteluiden määrä on vähintään 30 kpl.
2027	Puhtaan siirtymän hankkeiden viranomaisprosessit hoidetaan viivytyksettä ottaen priorisoinnissa huomioon etusijahankkeet. Ennakkoneuvottelut ja niitä usein edeltävät neuvonpidot ovat vakiintuneena käytäntönä kaikissa YVA-, alueidenkäyttö- ja ympäristölupaprosesseissa. ELY-keskuksen monialaisella osaamisella tuetaan puhtaan siirtymän hankkeiden sujuvaa etenemistä ensisijaisesti neuvonnallisin keinoin. ELY-keskuksen omaa osaamista kehitetään vastaamaan uuden tyyppisten hankkeiden edistämisen ja vaikutusten arvioinnin tarpeita. Vihreän talouden hankkeiden ja yritysten toimialojen monipuolisuusindeksi on vähintään xx. Ennakkoneuvotteluiden määrä on vähintään 30 kpl.

Kirjoita tähän tarvittaessa taustoittavaa tai merkitystä avaavaa tekstiä

Hiilinegatiivisuutta ja luontokadon pysäyttämistä kohti eteneminen

<i>Ilmastotyön vaikuttavuus alueella kasvaa</i>	
2024	<p>Toiminnassa kiinnitetään huomiota vähähiilisyiden ja ilmastotoimien osalta alueellisen yhteistyön vahvistamiseen kansallisen hiilineutraalius 2035 -tavoitteen saavuttamiseksi. ELY-keskus edistää hiilineutraaliuden saavuttamista ja ilmastomuutokseen sopeutumista. Kasvihuonekaasupäästöt laskevat Suomen ilmastotavoitteiden mukaisesti. ELY-keskus on asiantunteva yhteistyökumppani alueellisessa ilmastotyössä.</p> <p>Osana ilmastotyötä edistetään myös kiertotaloutta. ELY-keskusten ilmastotiekartan avulla on tunnistettu toiminta-alueen tärkeimpiä ilmastokysymyksiä ja ilmatorajapintoja. Tunnistettuja toimia toteutetaan yhteistyössä asiantuntijoiden kanssa tehdyn toimintasuunnitelman mukaisesti. ELY-keskuksessa toimii vastuualueiden yhteinen ilmastoryhmä.</p> <p>ELY-keskus osallistuu aluehallinnon valtakunnallisen ilmastotyön kehittämiseen. Merkittävin kanava on AVI/ELY-strategiapäälliköiden ja ohjaavien tahojen ilmastoryhmän toiminnan edistäminen sekä ELY-keskusten ilmastoasiantuntijaverkostossa toimiminen. ELY-keskus on aktiivisesti mukana tukemassa kuntien ja maakuntaliittojen ilmastotyötä ja osallistuu sekä alueellisten että paikallisten ilmastoverkostojen toimintaan.</p> <p>ELY-keskus edistää ilmastovaikutuksen systemaattista huomioon ottamista osana virkatyön prosesseja. Huomiota kiinnitetään erityisesti yhdyskuntarakenteen ilmastokestävyyteen, metsäkadon ehkäisyyn, yhteisvaikutuksiin sekä rahoitukseen.</p> <p>ELY-keskus lisää ilmastoon liittyvää korkeakoulu- ja kehittämis-yhteistyötä alueen oppilaitosten kanssa ja hyödyntää ennakoituvuudessa saatua materiaalia ilmastomuutokseen sopeutumistyössä.</p> <p>ELY-keskus edistää aktiivisesti vihreän siirtymän kannalta keskeisten investointien käynnistymistä alueella. Tavoitteen saavuttamiseksi tehdään laajamittaista yhteistyötä kuntien, yritysten ja muiden sidosryhmien kanssa vihreän siirtymän aktivoimiseksi ja tukemiseksi. Edesautetaan yritysten kykyä vastata ilmastomuutoksen haasteisiin sekä vahvistetaan suomalaisten yritysten kilpailukykyä kansainvälisillä markkinoilla. Rahoituksessa noudatetaan DNSH-periaatetta toimenpiteiden positiivisten kokonaisvaikutusten hallitsemiseksi.</p>

	<p>ELY-keskus toimii aktiivisesti LUT-yliopisto- ja muussa korkeakoulu yhteistyössä vihreän siirtymän tutkimuksen ja soveltamisen rajapinnassa. Hiilineutraalisuustavoitteet otetaan huomioon Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen vetämässä metsäteollisuuden erikoistumisryhmän toiminnassa. YVA-arviointeihin sisällytetään ilmastovaikutusten tarkastelu. ECOREG-seurannassa seurataan kasvihuonekaasujen päästöjen kehitystä ja tietoja hyödynnetään mm. alueidenkäytön ohjauksessa.</p> <p>Ilmastotavoitteita edistetään kaikessa alueidenkäyttötyössä sekä hillinnän että sopeutumisen osalta. Kuntia kannustetaan edelleen kehittämään maankäytön suunnittelun ilmastovaikutusten arviointia. Ilmastotavoitteita edistetään läpileikkaavasti myös liikennejärjestelmätöissä.</p> <p>ELY-keskus koordinoi tulvariskien hallintatyötä Vuoksen ja Kymijoen vesistöalueilla, toteuttaa tulvariskien hallintasuunnitelmia merkittävillä tulvariskialueilla sekä tukee kuntia hulevesitulvien hallinnassa.</p> <p>ELY-keskus seuraa toiminta-alueensa kasvihuonekaasupäästöjen kehitystä ja hiilineutraaliuden saavuttamista mm. SYKE:n kunta- ja ELY-keskuskohtaisen päästölaskentajärjestelmän/päästötietopalvelun avulla. ELY-keskus hyödyntää verkostojaan ja sidosryhmäyhteistyötä ympäristötietoisuuden lisäämiseksi erityisesti vähähiilisyden teemassa.</p>
2025	Kuten vuonna 2024
2026	Kuten vuonna 2024
2027	Kuten vuonna 2024
ELY-keskukset vauhdittavat kiertotaloutta alueella	
2024	<p>Toimeenpannaan valtakunnallista ja alueellista jätesuunnitelmaa sekä kansallisen jätelain uudistuksia. Valtakunnallisen kiertotalouden edistämishjelmaa toteutetaan ELY-keskuksessa ja tunnistetaan perinteiseen jätehuoltoon liittyvät muutostarpeet. Toimitaan aktiivisesti neljän ELY-keskusalueen yhteisessä jätealan yhteistyöryhmässä. Ympäristövalvonnassa edistetään materiaalihokkuutta. Rahoituksella ja alueellisella yhteistyöllä edistetään kiertotalouden uutta liiketoimintaa ja toimijoiden verkostoitumista. Toimijoita kannustetaan osallistumaan kiertotalouden kansalliseen Green Deal -sitoumukseen.</p> <p>Vuonna 2023 päättyvässä CIRCWASTE-hankkeessa luotua yhteistyömallia jatketaan Etelä-Karjalassa. Vastaavan yhteistyön käynnistämistä edistetään myös Kymenlaaksossa. Uusiomateriaalien käyttöä seurataan mm. betonijätteen hyödyntämisen osalta. Vuoden 2024 laitosvalvonnan ja sidosryhmätyön painopiste kiertotalouden osalta on edelleen yhdyskuntajätteen erilliskeräyksen toteutumisen ohjaaminen, ml. biojätteen asianmukaisen käsittelykapasiteetin riittävyys.</p> <p>Biotalouskehittämisessä hyödynnetään alueen vahvaa tutkimusta. Yrittäjien ja muiden toimijoiden bio- ja kiertotalouden osaamista vahvistetaan. Tuetaan teollisuuden sivuvirtojen hyödyntämistä esim. peltoviljelyssä.</p> <p>Kestävyyttä ja ilmastönäkökulmia tienpidossa on edistetty erilaisilla tienpitoon liittyvillä kokeiluilla. Erilaisia kiertotalouteen liittyviä materiaaleja sorateiden kunnostuksessa on kokeiltu ja parhaillaan haetaan käyttökokemuksia kunnostettujen teiden hoidosta ja ylläpidosta.</p>
2025	<p>Toimeenpannaan valtakunnallista ja alueellista jätesuunnitelmaa sekä kansallisen jätelain uudistuksia. Valtakunnallisen kiertotalouden edistämishjelmaa toteutetaan ELY-keskuksessa ja tunnistetaan perinteiseen jätehuoltoon liittyvät muutostarpeet. Toimitaan aktiivisesti neljän ELY-keskusalueen yhteisessä jätealan yhteistyöryhmässä. Ympäristövalvonnassa edistetään materiaalihokkuutta. Rahoituksella ja alueellisella yhteistyöllä edistetään kiertotalouden uutta liiketoimintaa ja toimijoiden verkostoitumista. Toimijoita kannustetaan osallistumaan kiertotalouden kansalliseen Green Deal -sitoumukseen.</p>

	<p>Vuonna 2023 päättyvässä CIRCWASTE-hankkeessa luotua yhteistyömallia jatketaan Etelä-Karjalassa. Vastaavan yhteistyön käynnistämistä edistetään myös Kymenlaaksossa. Uusiomateriaalien käyttöä seurataan mm. betonijätteen hyödyntämisen osalta.</p> <p>Biotalouskehittämisessä hyödynnetään alueen vahvaa tutkimusta. Yrittäjien ja muiden toimijoiden bio- ja kiertotalouden osaamista vahvistetaan. Tuetaan teollisuuden sivuvirtojen hyödyntämistä esim. peltoviljelyssä.</p> <p>Kestävyyttä ja ilmastonäkökulmia tienpidossa on edistetty erilaisilla tienpitoon liittyvillä kokeiluilla. Erilaisia kiertotalouteen liittyviä materiaaleja sorateiden kunnostuksessa on kokeiltu ja parhaillaan haetaan käyttökokemuksia kunnostettujen teiden hoidosta ja ylläpidosta.</p>
2026	<p>Toimeenpannaan valtakunnallista ja alueellista jättesuunnitelmaa sekä kansallisen jätelain uudistuksia. Valtakunnallisen kiertotalouden edistämishjelmaa toteutetaan ELY-keskuksessa ja tunnistetaan perinteiseen jätehuoltoon liittyvät muutostarpeet. Toimitaan aktiivisesti neljän ELY-keskusalueen yhteisessä jätealan yhteistyöryhmässä. Ympäristövalvonnassa edistetään materiaalitehokkuutta. Rahoituksella ja alueellisella yhteistyöllä edistetään kiertotalouden uutta liiketoimintaa ja toimijoiden verkostoitumista. Toimijoita kannustetaan osallistumaan kiertotalouden kansalliseen Green Deal -sitoumukseen.</p> <p>Vuonna 2023 päättyvässä CIRCWASTE-hankkeessa luotua yhteistyömallia jatketaan Etelä-Karjalassa. Vastaavan yhteistyön käynnistämistä edistetään myös Kymenlaaksossa. Uusiomateriaalien käyttöä seurataan mm. betonijätteen hyödyntämisen osalta.</p> <p>Biotalouskehittämisessä hyödynnetään alueen vahvaa tutkimusta. Yrittäjien ja muiden toimijoiden bio- ja kiertotalouden osaamista vahvistetaan. Tuetaan teollisuuden sivuvirtojen hyödyntämistä esim. peltoviljelyssä.</p> <p>Kestävyyttä ja ilmastonäkökulmia tienpidossa on edistetty erilaisilla tienpitoon liittyvillä kokeiluilla. Erilaisia kiertotalouteen liittyviä materiaaleja sorateiden kunnostuksessa on kokeiltu ja parhaillaan haetaan käyttökokemuksia kunnostettujen teiden hoidosta ja ylläpidosta.</p>
2027	<p>Toimeenpannaan valtakunnallista ja alueellista jättesuunnitelmaa sekä kansallisen jätelain uudistuksia. Valtakunnallisen kiertotalouden edistämishjelmaa toteutetaan ELY-keskuksessa ja tunnistetaan perinteiseen jätehuoltoon liittyvät muutostarpeet. Toimitaan aktiivisesti neljän ELY-keskusalueen yhteisessä jätealan yhteistyöryhmässä. Ympäristövalvonnassa edistetään materiaalitehokkuutta. Rahoituksella ja alueellisella yhteistyöllä edistetään kiertotalouden uutta liiketoimintaa ja toimijoiden verkostoitumista. Toimijoita kannustetaan osallistumaan kiertotalouden kansalliseen Green Deal -sitoumukseen.</p> <p>Vuonna 2023 päättyvässä CIRCWASTE-hankkeessa luotua yhteistyömallia jatketaan Etelä-Karjalassa. Vastaavan yhteistyön käynnistämistä edistetään myös Kymenlaaksossa. Uusiomateriaalien käyttöä seurataan mm. betonijätteen hyödyntämisen osalta.</p> <p>Biotalouskehittämisessä hyödynnetään alueen vahvaa tutkimusta. Yrittäjien ja muiden toimijoiden bio- ja kiertotalouden osaamista vahvistetaan. Tuetaan teollisuuden sivuvirtojen hyödyntämistä esim. peltoviljelyssä.</p> <p>Kestävyyttä ja ilmastonäkökulmia tienpidossa on edistetty erilaisilla tienpitoon liittyvillä kokeiluilla. Erilaisia kiertotalouteen liittyviä materiaaleja sorateiden kunnostuksessa on kokeiltu ja parhaillaan haetaan käyttökokemuksia kunnostettujen teiden hoidosta ja ylläpidosta.</p>

Luonnon monimuotoisuutta vaalitaan ja vahvistetaan	
2024	<p>Luonnon monimuotoisuus vahvistuu luonnonsuojelulain keinoin, ohjauksella ja neuvonnalla sekä toteuttamalla METSO- ja Helmi-ohjelmia. Ohjelmien toteutuksessa painotetaan kohteiden vaikuttavuutta, keskinäistä kytkeytyvyyttä sekä ilmastomuutokseen sopeutumista. Painopisteinä suojelussa ovat rehevät metsät, pient vesien lähiympäristöt sekä puustoiset suot. Luonnonsuojelualueita toteutetaan yhteensä 700 ha.</p> <p>Elinympäristöjen hoito- ja kunnostushankkeita kohdistetaan erityisesti valittavien Helmi-keskittymien alueille. Helmi-ohjelman mukaisia hoito- ja kunnostushankkeita: lintuvesien ja kosteikkojen kunnostus 5 kpl, perinnebiotooppien ja uuselinympäristöjen hoito 4–8 kpl, metsäisten elinympäristöjen hoito 9–20 kpl, vesi- ja rantaluonnon kunnostus 6–19 kpl.</p> <p>Uhanalaisten, erityisesti suojeltavien ja direktiivilajien esiintymispaikkojen inventointi-, hoito- ja suojelutoimenpiteitä kohdistetaan Helmi-keskittymien lajiesiintymiin sekä alueellisissa priorisointineuvotteluissa esiin nostettuihin lajeihin ja kohteisiin. Ilmastomuutokseen sopeutuminen otetaan huomioon kohteiden valinnassa. Lajien hoitotoimet 5 kpl, rajauspäätökset 2 kpl, lajistoinventoinnit ja seurannat 5 kpl.</p> <p>Aloitetaan uuden luonnonsuojelulain mukaisten luontotyyppien kartoitukset, jotka kohdistetaan ensisijaisesti ilmastomuutoksen vaikutuksille herkimmille alueille ja luontotyyppeihin. Luontotyyppien rajauspäätöksiä 2 kpl.</p> <p>Ympäristöä muuttavien hankkeiden ja alueiden käytön ohjauksessa edistetään vapaaehtoisen ekologisen kompensaation käyttöönottoa.</p> <p>Priodiversity Life -hanke käynnistyy ja sen yhteydessä aloitetaan Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson alueellisten monimuotoisuuden toimintaohjelmien laatiminen yhteistyössä sidosryhmien kanssa olemassa olevan tiedon ja vuonna 2023 tehdyn Kymenlaakson luonnon monimuotoisuusselvityksen pohjalta. Inventoinnit, kunnostuksen suunnittelu ja kokonaisvaltainen kunnostus aloitetaan Helmi-ohjelman elinympäristöissä yhteistyössä sidosryhmien kanssa hankkeen yhteydessä valittavilla painopistealueilla.</p> <p>Valvotaan ja ohjataan vieraslajeista aiheutuvien riskien hallintaa painottaen luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaita kohteita ja niiden ympäristöä.</p>
2025	<p>Luonnon monimuotoisuus vahvistuu luonnonsuojelulain keinoin, ohjauksella ja neuvonnalla sekä toteuttamalla METSO- ja Helmi-ohjelmia. Ohjelmien toteutuksessa painotetaan kohteiden vaikuttavuutta, keskinäistä kytkeytyvyyttä sekä ilmastomuutokseen sopeutumista. Painopisteinä suojelussa ovat rehevät metsät, pient vesien lähiympäristöt sekä puustoiset suot. Luonnonsuojelualueita toteutetaan yhteensä 700 ha.</p> <p>Elinympäristöjen hoito- ja kunnostushankkeita kohdistetaan erityisesti valittavien Helmi keskittymien alueille. Helmi-ohjelman mukaisia hoito- ja kunnostushankkeita: lintuvesien ja kosteikkojen kunnostus 5 kpl, perinnebiotooppien ja uuselinympäristöjen hoito 4–8 kpl, metsäisten elinympäristöjen hoito 9–20 kpl, vesi- ja rantaluonnon kunnostus 6–19 kpl.</p> <p>Uhanalaisten, erityisesti suojeltavien ja direktiivilajien esiintymispaikkojen inventointi-, hoito- ja suojelutoimenpiteitä kohdistetaan Helmi-keskittymien lajiesiintymiin sekä alueellisissa priorisointineuvotteluissa esiin nostettuihin lajeihin ja kohteisiin. Ilmastomuutokseen sopeutuminen otetaan huomioon kohteiden valinnassa. Lajien hoitotoimet 5 kpl, rajauspäätökset 2 kpl, lajistoinventoinnit ja seurannat 5 kpl.</p> <p>Jatketaan luonnonsuojelulain mukaisten luontotyyppien kartoituksia, jotka kohdistetaan ensisijaisesti ilmastomuutoksen vaikutuksille herkimmille alueille ja luontotyyppeihin. Luontotyyppien rajauspäätöksiä 5 kpl.</p> <p>Ympäristöä muuttavien hankkeiden ja alueiden käytön ohjauksessa edistetään vapaaehtoisen ekologisen kompensaation käyttöönottoa.</p> <p>Priodiversity Life -hankkeen yhteydessä Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan luonnon monimuotoisuuden toimintaohjelman ensimmäiset versiot valmistuvat. Inventoinnit, kunnostuksen suunnittelu ja kokonaisvaltainen kunnostus sekä seuranta Helmi-ohjelman elinympäristöissä jatkuvat yhteistyössä sidosryhmien kanssa hankkeen yhteydessä valittavilla painopistealueilla.</p> <p>Valvotaan ja ohjataan vieraslajeista aiheutuvien riskien hallintaa painottaen luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaita kohteita ja niiden ympäristöä.</p>

2026	<p>Luonnon monimuotoisuus vahvistuu luonnonsuojelulain keinoin, ohjauksella ja neuvonnalla sekä toteuttamalla Helmi-ohjelmaa sekä mahdollista METSO-ohjelman jatkoa. Ohjelmien toteutuksessa painotetaan kohteiden vaikuttavuutta, keskinäistä kytkeytyvyyttä sekä ilmastomuutokseen sopeutumista. Painopisteinä suojelussa ovat rehevät metsät, pienvesien lähiympäristöt sekä puustoiset suot. Luonnonsuojelualueita toteutetaan yhteensä 700 ha.</p> <p>Elinympäristöjen hoito- ja kunnostushankkeita kohdistetaan erityisesti valittavien Helmi keskittymien alueille. Helmi-ohjelman mukaisia hoito- ja kunnostushankkeita: lintuvesien ja kosteikkojen kunnostus 5 kpl, perinnebiotooppien ja uuselinympäristöjen hoito 4–8 kpl, metsäisten elinympäristöjen hoito 9–20 kpl, vesi- ja rantaluonnon kunnostus 6–19 kpl.</p> <p>Uhanalaisten, erityisesti suojeltavien ja direktiivilajien esiintymispaikkojen inventointi-, hoito- ja suojelutoimenpiteitä kohdistetaan Helmi-keskittymien lajiesiintymiin sekä alueellisissa priorisointineuvotteluissa esiin nostettuihin lajeihin ja kohteisiin. Ilmastomuutokseen sopeutuminen otetaan huomioon kohteiden valinnassa. Lajien hoitotoimet 5 kpl, rajauspäätökset 2 kpl, lajistoinventoinnit ja seurannat 5 kpl.</p> <p>Jatketaan luonnonsuojelulain mukaisten luontotyyppien kartoituksia, jotka kohdistetaan ensisijaisesti ilmastomuutoksen vaikutuksille herkimmille alueille ja luontotyyppeihin. Luontotyyppien rajauspäätöksiä 5 kpl.</p> <p>Ympäristöä muuttavien hankkeiden ja alueiden käytön ohjauksessa edistetään vapaaehtoisen ekologisen kompensaation käyttöönottoa.</p> <p>Priodiversity Life -hankkeessa edistetään alueellisen monimuotoisuuden toimintaohjelman toimeenpanoa yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Inventoinnit, kunnostuksen suunnittelu ja kokonaisvaltainen kunnostus sekä seuranta Helmi-ohjelman elinympäristöissä jatkuvat yhteistyössä sidosryhmien kanssa hankkeen yhteydessä valituilla painopistealueilla.</p> <p>Valvotaan ja ohjataan vieraslajeista aiheutuvien riskien hallintaa painottaen luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaita kohteita ja niiden ympäristöä.</p>
2027	<p>Luonnon monimuotoisuus vahvistuu luonnonsuojelulain keinoin, ohjauksella ja neuvonnalla sekä toteuttamalla Helmi-ohjelmaa sekä mahdollista METSO-ohjelman jatkoa. Ohjelmien toteutuksessa painotetaan kohteiden vaikuttavuutta, keskinäistä kytkeytyvyyttä sekä ilmastomuutokseen sopeutumista. Painopisteinä suojelussa ovat rehevät metsät, pienvesien lähiympäristöt sekä puustoiset suot. Luonnonsuojelualueita toteutetaan yhteensä 700 ha.</p> <p>Elinympäristöjen hoito- ja kunnostushankkeita kohdistetaan erityisesti valittavien Helmi keskittymien alueille. Helmi-ohjelman mukaisia hoito- ja kunnostushankkeita: lintuvesien ja kosteikkojen kunnostus 5 kpl, perinnebiotooppien ja uuselinympäristöjen hoito 4–8 kpl, metsäisten elinympäristöjen hoito 9–20 kpl, vesi- ja rantaluonnon kunnostus 6–19 kpl.</p> <p>Uhanalaisten, erityisesti suojeltavien ja direktiivilajien esiintymispaikkojen inventointi-, hoito- ja suojelutoimenpiteitä kohdistetaan Helmi-keskittymien lajiesiintymiin sekä alueellisissa priorisointineuvotteluissa esiin nostettuihin lajeihin ja kohteisiin. Ilmastomuutokseen sopeutuminen otetaan huomioon kohteiden valinnassa. Lajien hoitotoimet 5 kpl, rajauspäätökset 2 kpl, lajistoinventoinnit ja seurannat 5 kpl.</p> <p>Jatketaan luonnonsuojelulain mukaisten luontotyyppien kartoituksia, jotka kohdistetaan ensisijaisesti ilmastomuutoksen vaikutuksille herkimmille alueille ja luontotyyppeihin. Luontotyyppien rajauspäätöksiä 5 kpl.</p> <p>Ympäristöä muuttavien hankkeiden ja alueiden käytön ohjauksessa edistetään vapaaehtoisen ekologisen kompensaation käyttöönottoa.</p> <p>Priodiversity Life -hankkeen yhteydessä päivitetään Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan luonnon monimuotoisuuden toimintaohjelmat hankkeessa tuotetun uuden monimuotoisuustiedon pohjalta. Inventoinnit, kunnostuksen suunnittelu ja kokonaisvaltainen kunnostus sekä seuranta Helmi-ohjelman elinympäristöissä yhteistyössä sidosryhmien kanssa hankkeen yhteydessä valituilla painopistealueilla. Laaditaan ohjeet väylänvarsien haitallisten vieraslajien torjuntaan. Valvotaan ja ohjataan vieraslajeista aiheutuvien riskien hallintaa painottaen luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaita kohteita ja niiden ympäristöä.</p>

Kirjoita tähän tarvittaessa taustoittavaa tai merkitystä avaavaa tekstiä

Haitallisten päästöjen väheneminen ja ilmatoriskien hallinta

Vesienhoidon ja merenhoidon toimenpiteet ovat toteutuneet	
2024	<p>Edistetään sektorikohtaisten vesienhoidon toimenpiteiden toteutusta kolmannella kaudella (2022–2027) siten, että vuoden 2024 lopussa toimenpiteistä on toteutettu vähintään 10–30 %. Käsitellään vesienhoidon keskeisten kysymysten kuulemisen tulokset ja osallistutaan merenhoidon kuulemisesta saadun palautteen käsittelyyn. Käynnistetään pinta- ja pohjavesien luokittelu. Vuoden 2024 aikana järjestetään kunnille räätälöity vesienhoitoon keskittyvä webinaari. Pintavesien tilatavoitteiden saavuttamiseksi edistetään varsinkin maa- ja metsätalouden sekä vesistöjen kunnostusten toimenpiteitä.</p> <p>Maa- ja metsätalouden vesiensuojelua edistetään valuma-alueen vesiensuojelu- ja vesistökuunnostamistyötä tukemalla. Vaikutetaan siihen, että viljelijät ottaisivat mahdollisimman laaja-alaisesti käyttöön uuden CAP-kauden tarjoamat vesistöjen suojeluun liittyvät toimenpiteet ja kannustetaan viljelijöitä kipsin käyttöön maatalouden vesiensuojelussa (vuodet 2024 ja 2025). Osallistutaan maa- ja metsätalouden teemoissa alueellisten vesiensuojelu- ja ilmastohankkeiden ideointiin ja valmisteluun. Järjestetään sidosryhmien kanssa viljelijöille suunnattu vesiensuojelutilaisuus. Osallistutaan metsätalouden vesiensuojelun ja vesienhoidon ohjauskeinojen edistämiseen valtakunnallisten työryhmien kautta.</p> <p>Osallistutaan vesien- ja merenhoidon SIP ACWA LIFE -hankkeen valmisteluun vuosille 2025–2032. Panostetaan oman kunnostustoiminnan lisäksi erityisesti siihen, että alueella toimivat tahot tarttuvat erilaisiin uusiinkin rahoitusohjelmiin toimenpiteiden toteutuksen edistämiseksi (mm. JTF). Ympäristöministeriön perinteisen rahoituksen ja tehostamisohjelman mukaisia kunnostushankkeita rahoitetaan ja käynnistetään rahoituksen sallima määrä painopisteenä isot ja vaikuttavat hankkeet (valuma-alueajattelu). Hankkeita valmistuu tulevana vuonna 18 kappaletta ja rahoituksen huomattavasta pienentymisestä riippumatta käynnistyy kuitenkin kymmenen hanketta. Vesienhoitosuunnitelmissa esitettyjen kunnostusten lisäksi alueella on toteutettu ja toteutetaan jatkossakin erinomaisessa ja hyvässä tilassa, mutta riskissä oleviin vesistöihin kohdistuvia kunnostus- ja suunnitteluhankkeita. Osallistutaan Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen alueen rannikkokunnostusverkoston toimintaan. Vahva panostus virtavesityöhön jatkuu eri kokoluokan virtavesissä pienistä virtavesistä Vuokseen, Hiitolanjokeen ja Kymijokeen. Edistetään pohjavesialueiden suojelusuunnitelmien laadinta- ja päivitystyön käynnistämistä niissä kunnissa, joissa suunnitelmien päivitystarve on ajankohtaista</p> <p>Kaakkois-Suomen ELY-keskus ottaa toiminnassaan huomioon Suomen merenhoidosuunnitelma toimenpideohjelman 2022–2027 mukaiset toimenpiteet sekä HELCOMin Itämeren suojelun toimintaohjelman toimet ja osallistuu niiden edistämiseen myös valtakunnallisen meren ja rannikkovesien koordinaatioryhmätyön ja linjausten mukaisesti. Suomenlahdella ja sen rannikkovesillä useimmat tilaa heikentävät tekijät liittyvät rehevöitymiseen ja sitä vaikutukset kohdistuvat myös meriluonnon monimuotoisuuteen. Merenhoidon toimenpiteitä edistetään vesienhoidon toimenpiteiden tavoin myös kaikessa organisaation omassa viranomaistyössä kuten lupa- ja valvontatehtävissä.</p>
2025	<p>Edistetään sektorikohtaisten vesienhoidon toimenpiteiden toteutusta kolmannella kaudella (2022–2027) siten, että vuoden 2025 lopussa toimenpiteistä on toteutettu vähintään 30–60 %. Toteutetaan vesien- ja merenhoidon suunnittelun aikataulun mukaiset tehtävät. Pintavesien tilatavoitteiden saavuttamiseksi edistetään varsinkin maa- ja metsätalouden sekä vesistöjen kunnostusten toimenpiteitä.</p> <p>Maa- ja metsätalouden vesiensuojelua edistetään valuma-alueen vesiensuojelu- ja vesistökuunnostamistyötä tukemalla. Vaikutetaan siihen, että viljelijät ottaisivat mahdollisimman laaja-alaisesti käyttöön uuden CAP-kauden tarjoamat vesistöjen suojeluun liittyvät toimenpiteet ja kannustetaan viljelijöitä kipsin käyttöön</p>

	<p>maatalouden vesiensuojelussa (vuodet 2024 ja 2025). Osallistutaan metsätalouden vesiensuojelun ja vesienhoidon ohjauskeinojen edistämiseen valtakunnallisten työryhmien kautta.</p> <p>Toteutetaan vesien- ja merenhoidon SIP ACWA LIFE -hanketta. Panostetaan oman kunnostustoiminnan lisäksi erityisesti siihen, että alueella toimivat tahot tarttuvat erilaisiin uusiinkin rahoitusohjelmiin toimenpiteiden toteutuksen edistämiseksi. Ympäristöministeriön perinteisen rahoituksen ja tehostamisohjelman mukaisia kunnostushankkeita rahoitetaan ja käynnistetään rahoituksen sallima määrä painopisteenä isot ja vaikuttavat hankkeet (valuma-alueajattelu). Vesienhoitosuunnitelmissa esitettyjen kunnostusten lisäksi alueella on toteutettu ja toteutetaan jatkossakin erinomaisessa ja hyvässä tilassa, mutta riskissä oleviin vesistöihin kohdistuvia kunnostus- ja suunnitteluhankkeita. Osallistutaan Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen alueen rannikkokunnostusverkoston toimintaan. Vahva panostus virtavesityöhön jatkuu eri kokoluokan virtavesissä pienistä virtavesistä Vuokseen, Hiitolanjokeen ja Kymijokeen.</p> <p>Kaakkois-Suomen ELY-keskus ottaa toiminnassaan huomioon Suomen merenhoitosuunnitelma toimenpideohjelman 2022–2027 mukaiset toimenpiteet sekä HELCOMin Itämeren suojelun toimintaohjelman toimet ja osallistuu niiden edistämiseen myös valtakunnallisen meren ja rannikkovesien koordinaatioryhmätyön ja linjausten mukaisesti. Suomenlahdella ja sen rannikkovesillä useimmat tilaa heikentävät tekijät liittyvät rehevöitymiseen ja sitä vaikutukset kohdistuvat myös meriluonnon monimuotoisuuteen. Merenhoidon toimenpiteitä edistetään vesienhoidon toimenpiteiden tavoin myös kaikessa organisaation omassa viranomaistyössä kuten lupa- ja valvontatehtävissä.</p>
2026	<p>Edistetään sektorikohtaisten vesienhoidon toimenpiteiden toteutusta kolmannella kaudella (2022–2027) siten, että vuoden 2026 lopussa toimenpiteistä on toteutettu vähintään 60–80 %. Toteutetaan vesien- ja merenhoidon suunnittelun aikataulun mukaiset tehtävät. Pintavesien tilatavoitteiden saavuttamiseksi edistetään varsinkin maa- ja metsätalouden sekä vesistöjen kunnostusten toimenpiteitä.</p> <p>Maa- ja metsätalouden vesiensuojelua edistetään valuma-alueen vesiensuojelu- ja vesistökuunnostamistyötä tukemalla. Vaikutetaan siihen, että viljelijät ottaisivat mahdollisimman laaja-alaisesti käyttöön uuden CAP-kauden tarjoamat vesistöjen suojeluun liittyvät toimenpiteet ja kannustetaan viljelijöitä kipsin käyttöön maatalouden vesiensuojelussa (vuodet 2024 ja 2025). Osallistutaan metsätalouden vesiensuojelun ja vesienhoidon ohjauskeinojen edistämiseen valtakunnallisten työryhmien kautta.</p> <p>Toteutetaan vesien- ja merenhoidon SIP ACWA LIFE -hanketta. Panostetaan oman kunnostustoiminnan lisäksi erityisesti siihen, että alueella toimivat tahot tarttuvat erilaisiin uusiinkin rahoitusohjelmiin toimenpiteiden toteutuksen edistämiseksi. Ympäristöministeriön perinteisen rahoituksen ja tehostamisohjelman mukaisia kunnostushankkeita rahoitetaan ja käynnistetään rahoituksen sallima määrä painopisteenä isot ja vaikuttavat hankkeet (valuma-alueajattelu). Vesienhoitosuunnitelmissa esitettyjen kunnostusten lisäksi alueella on toteutettu ja toteutetaan jatkossakin erinomaisessa ja hyvässä tilassa, mutta riskissä oleviin vesistöihin kohdistuvia kunnostus- ja suunnitteluhankkeita. Osallistutaan Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen alueen rannikkokunnostusverkoston toimintaan. Vahva panostus virtavesityöhön jatkuu eri kokoluokan virtavesissä pienistä virtavesistä Vuokseen, Hiitolanjokeen ja Kymijokeen.</p> <p>Kaakkois-Suomen ELY-keskus ottaa toiminnassaan huomioon Suomen merenhoitosuunnitelma toimenpideohjelman 2022–2027 mukaiset toimenpiteet sekä HELCOMin Itämeren suojelun toimintaohjelman toimet ja osallistuu niiden edistämiseen myös valtakunnallisen meren ja rannikkovesien koordinaatioryhmätyön ja linjausten mukaisesti. Suomenlahdella ja sen rannikkovesillä useimmat tilaa heikentävät tekijät liittyvät rehevöitymiseen ja sitä vaikutukset kohdistuvat myös meriluonnon monimuotoisuuteen. Merenhoidon toimenpiteitä edistetään vesienhoidon toimenpiteiden tavoin myös kaikessa organisaation omassa viranomaistyössä kuten lupa- ja valvontatehtävissä.</p>

2027	<p>Edistetään sektorikohtaisten vesienhoidon toimenpiteiden toteutusta kolmannella kaudella (2022–2027) siten, että vuoden 2027 lopussa toimenpiteistä on toteutettu vähintään 100 %. Toteutetaan vesien- ja merenhoidon suunnittelun aikataulun mukaiset tehtävät. Pintavesien tilatavoitteiden saavuttamiseksi edistetään varsinkin maa- ja metsätalouden sekä vesistöjen kunnostusten toimenpiteitä.</p> <p>Maa- ja metsätalouden vesiensuojelua edistetään valuma-alueen vesiensuojelu- ja vesistökuunnostamistyötä tukemalla. Vaikutetaan siihen, että viljelijät ottaisivat mahdollisimman laaja-alaisesti käyttöön uuden CAP-kauden tarjoamat vesistöjen suojeluun liittyvät toimenpiteet ja kannustetaan viljelijöitä kipsin käyttöön maatalouden vesiensuojelussa (vuodet 2024 ja 2025). Osallistutaan metsätalouden vesiensuojelun ja vesienhoidon ohjauskeinojen edistämiseen valtakunnallisten työryhmien kautta.</p> <p>Toteutetaan vesien- ja merenhoidon SIP ACWA LIFE -hanketta. Panostetaan oman kunnostustoiminnan lisäksi erityisesti siihen, että alueella toimivat tahot tarttuvat erilaisiin uusiinkin rahoitusohjelmiin toimenpiteiden toteutuksen edistämiseksi. Ympäristöministeriön perinteisen rahoituksen ja tehostamisohjelman mukaisia kunnostushankkeita rahoitetaan ja käynnistetään rahoituksen sallima määrä painopisteenä isot ja vaikuttavat hankkeet (valuma-alueajattelu). Vesienhoitosuunnitelmissa esitettyjen kunnostusten lisäksi alueella on toteutettu ja toteutetaan jatkossakin erinomaisessa ja hyvässä tilassa, mutta riskissä oleviin vesistöihin kohdistuvia kunnostus- ja suunnitteluhankkeita. Osallistutaan Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen alueen rannikkokunnostusverkoston toimintaan. Vahva panostus virtavesityöhön jatkuu eri kokoluokan virtavesissä pienistä virtavesistä Vuokseen, Hiitolanjokeen ja Kymijokeen.</p> <p>Kaakkois-Suomen ELY-keskus ottaa toiminnassaan huomioon Suomen merenhoidosuunnitelma toimenpideohjelman 2022–2027 mukaiset toimenpiteet sekä HELCOMin Itämeren suojelun toimintaohjelman toimet ja osallistuu niiden edistämiseen myös valtakunnallisen meren ja rannikkovesien koordinaatioryhmätyön ja linjausten mukaisesti. Suomenlahdella ja sen rannikkovesillä useimmat tilaa heikentävät tekijät liittyvät rehevöitymiseen ja sitä vaikutukset kohdistuvat myös meriluonnon monimuotoisuuteen. Merenhoidon toimenpiteitä edistetään vesienhoidon toimenpiteiden tavoin myös kaikessa organisaation omassa viranomaistyössä kuten lupa- ja valvontatehtävissä.</p>
Pilaantuneista maa-alueista johtuvat riskit vähenevät (tehtävä hoidetaan keskitetysti Pirkanmaan ELY-keskuksesta)	
2024	Mittarit: Pilaantuneiden alueiden selvityskohteet (järjestäminen/avustukset) Pilaantuneiden alueiden puhdistuskohteet (järjestäminen/avustukset) Vuosittain tulee selvittää 50 kohteen pilaantuneisuus ja puhdistaa 10 kohdetta.
2025	Mittarit: Pilaantuneiden alueiden selvityskohteet (järjestäminen/avustukset) Pilaantuneiden alueiden puhdistuskohteet (järjestäminen/avustukset) Vuosittain tulee selvittää 50 kohteen pilaantuneisuus ja puhdistaa 10 kohdetta.
2026	Mittarit: Pilaantuneiden alueiden selvityskohteet (järjestäminen/avustukset) Pilaantuneiden alueiden puhdistuskohteet (järjestäminen/avustukset) Vuosittain tulee selvittää 50 kohteen pilaantuneisuus ja puhdistaa 10 kohdetta.
2027	Mittarit: Pilaantuneiden alueiden selvityskohteet (järjestäminen/avustukset) Pilaantuneiden alueiden puhdistuskohteet (järjestäminen/avustukset) Vuosittain tulee selvittää 50 kohteen pilaantuneisuus ja puhdistaa 10 kohdetta.

Kirjoita tähän tarvittaessa taustoittavaa tai merkitystä avaavaa tekstiä

Ihmisten hyvinvointia, luontosuhdetta sekä sujuvaa ja turvallista arkea tukeva rakennettu ympäristö

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet toteutuvat ja yhdyskuntarakenne on kestävä	
2024	ELY-keskuksen tekemässä kuntayhteistyössä ja kaavoituksen edistämässä korostetaan yhdyskunta- ja aluerakenteen kehittämistä siten, että asuminen, elinkeinoelämä, palvelut ja liikennejärjestelmä muodostavat laadullisesti ja toiminnallisesti

	tehokkaan kokonaisuuden. Kuntakaavoituksessa toteutuu valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Asemakaavoitetulla alueella asuvien ihmisten lukumäärä kasvaa suhteessa alueen koko väestöön (tavoite +0,1 20/ha/asukas YKR-ruuduilla).
2025	ELY-keskuksen tekemässä kuntayhteistyössä ja kaavoituksen edistämässä korostetaan yhdyskunta- ja aluerakenteen kehittämistä siten, että asuminen, elinkeinoelämä, palvelut ja liikennejärjestelmä muodostavat laadullisesti ja toiminnallisesti tehokkaan kokonaisuuden. Kuntakaavoituksessa toteutuu valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Asemakaavoitetulla alueella asuvien ihmisten lukumäärä kasvaa suhteessa alueen koko väestöön (tavoite +0,1 20/ha/asukas YKR-ruuduilla).
2026	ELY-keskuksen tekemässä kuntayhteistyössä ja kaavoituksen edistämässä korostetaan yhdyskunta- ja aluerakenteen kehittämistä siten, että asuminen, elinkeinoelämä, palvelut ja liikennejärjestelmä muodostavat laadullisesti ja toiminnallisesti tehokkaan kokonaisuuden. Kuntakaavoituksessa toteutuu valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Asemakaavoitetulla alueella asuvien ihmisten lukumäärä kasvaa suhteessa alueen koko väestöön (tavoite +0,1 20/ha/asukas YKR-ruuduilla).
2027	ELY-keskuksen tekemässä kuntayhteistyössä ja kaavoituksen edistämässä korostetaan yhdyskunta- ja aluerakenteen kehittämistä siten, että asuminen, elinkeinoelämä, palvelut ja liikennejärjestelmä muodostavat laadullisesti ja toiminnallisesti tehokkaan kokonaisuuden. Kuntakaavoituksessa toteutuu valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Asemakaavoitetulla alueella asuvien ihmisten lukumäärä kasvaa suhteessa alueen koko väestöön (tavoite +0,1 20/ha/asukas YKR-ruuduilla).
<i>Kaavoitus edistää ilmastokestävyyttä ja puhdasta siirtymää</i>	
2024	Tuetaan kuntia puhtaaseen siirtymään liittyvien hankkeiden sujuvien maankäytön suunnittelun prosessien toteuttamisessa. Suunnitteluvälineitä sovelletaan tapauskohtaisesti yhteensovittamistarpeiden perusteella. ELY-keskuksen monialasta osaamista hyödynnetään etupainotteisesti vaikutusten arvioinnin ohjaamisessa. Tuulivoimakaavojen lukumäärää ELY-keskuksen alueella seurataan.
2025	Tuetaan kuntia puhtaaseen siirtymään liittyvien hankkeiden sujuvien maankäytön suunnittelun prosessien toteuttamisessa. Suunnitteluvälineitä sovelletaan tapauskohtaisesti yhteensovittamistarpeiden perusteella. ELY-keskuksen monialasta osaamista hyödynnetään etupainotteisesti vaikutusten arvioinnin ohjaamisessa. Tuulivoimakaavojen lukumäärää ELY-keskuksen alueella seurataan.
2026	Tuetaan kuntia puhtaaseen siirtymään liittyvien hankkeiden sujuvien maankäytön suunnittelun prosessien toteuttamisessa. Suunnitteluvälineitä sovelletaan tapauskohtaisesti yhteensovittamistarpeiden perusteella. ELY-keskuksen monialasta osaamista hyödynnetään etupainotteisesti vaikutusten arvioinnin ohjaamisessa. Tuulivoimakaavojen lukumäärää ELY-keskuksen alueella seurataan.
2027	Tuetaan kuntia puhtaaseen siirtymään liittyvien hankkeiden sujuvien maankäytön suunnittelun prosessien toteuttamisessa. Suunnitteluvälineitä sovelletaan tapauskohtaisesti yhteensovittamistarpeiden perusteella. ELY-keskuksen monialasta osaamista hyödynnetään etupainotteisesti vaikutusten arvioinnin ohjaamisessa. Tuulivoimakaavojen lukumäärää ELY-keskuksen alueella seurataan.

Kirjoita tähän tarvittaessa taustoittavaa tai merkitystä avaavaa tekstiä

3.3 Edistämme varautumista ja kokonaisturvallisuutta

Vahva poikkihallinnollinen varautuminen ja kokonaisturvallisuuden yhteistoiminta

<i>Turvaamme kriittisten toimintojen jatkuvuuden vastuualueilla normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa huoltovarmuus huomioiden</i>	
2024	Varautumisen mahdollistavat ELY-keskusten kriittiset toiminnot ja niihin kohdistuvat uhkat on ennakoivasti tunnistettu. Kriittisten toimintojen resursoinnista kaikissa olosuhteissa on huolehdittu ja toimintojen häiriösietoisuutta on vahvistettu systemaattisella alueellisella harjoitustoiminnalla. Eri vastuualueiden kriittiset tarpeet on tunnistettu myös samalla alueella vaikuttavien muiden ELY-keskusten välillä.

2025	Toimintakyvyn varmistamisen ja jatkuvuuden hallinnan prosessit, ml. poikkisektorainen yhteistyö, on päivitetty toimiviksi myös aluehallintouudistuksen jälkeisessä ajassa. Eri vastuualueiden toiminnot on yhteen sovitettu.
2026	Valmiuslain uudistamisen yhteydessä arvioidaan vaikutukset ELY-keskusten (/elinvoimakeskusten) toimintoihin ja sitä kautta virastojen valmiussuunnitelmiin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan osalta.
2027	Yhteinen alueellinen sekä kansallinen valmiusharjoittelu, jossa toteutetaan käytännössä eri vastuualueiden kriittisen infrastruktuurin, palveluiden ja toimintojen turvaamista samassa harjoituksessa yhdessä yhteistyökumppanien ja sidosryhmien kanssa.

Kirjoita tähän tarvittaessa taustoittavaa tai merkitystä avaavaa tekstiä

3.4 Turvaamme hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta

Valvonta on vaikuttavaa ja oikea-aikaista

<i>Normaaliolojen turvallisuutta on kehitetty ja seurattu aktiivisesti</i>	
2024	<p>100 %:n valvontojen kattavuus sekä vuosittaisen liikenneturvallisuustavoitteen saavuttaminen (L-vastuualueiden osalta)</p> <p>Henkilövahinkoon johtaneiden onnettomuuksien määrä on enintään 98 kpl.</p> <p>Säädösten vaatimukset täyttävien elintarvikeketjun toimijoiden osuus on vähintään 90 %.</p> <p>Ympäristövalvonnan valvontasuunnitelmiin sisältyvän YSL:n mukaisen valvontaohjelman toteutuminen: 100 %</p>
2025	<p>100 %:n valvontojen kattavuus sekä vuosittaisen liikenneturvallisuustavoitteen saavuttaminen (L-vastuualueiden osalta)</p> <p>Henkilövahinkoon johtaneiden onnettomuuksien määrä on enintään 95 kpl.</p> <p>Säädösten vaatimukset täyttävien elintarvikeketjun toimijoiden osuus on vähintään 90 %.</p> <p>Ympäristövalvonnan valvontasuunnitelmiin sisältyvän YSL:n mukaisen valvontaohjelman toteutuminen: 100 %</p>
2026	<p>100 %:n valvontojen kattavuus sekä vuosittaisen liikenneturvallisuustavoitteen saavuttaminen (L-vastuualueiden osalta)</p> <p>Henkilövahinkoon johtaneiden onnettomuuksien määrä on enintään 93 kpl.</p> <p>Säädösten vaatimukset täyttävien elintarvikeketjun toimijoiden osuus on vähintään 90 %.</p> <p>Ympäristövalvonnan valvontasuunnitelmiin sisältyvän YSL:n mukaisen valvontaohjelman toteutuminen: 100 %</p>
2027	<p>100 %:n valvontojen kattavuus sekä vuosittaisen liikenneturvallisuustavoitteen saavuttaminen (L-vastuualueiden osalta)</p> <p>Henkilövahinkoon johtaneiden onnettomuuksien määrä on enintään 91 kpl.</p> <p>Säädösten vaatimukset täyttävien elintarvikeketjun toimijoiden osuus on vähintään 90 %.</p>

	Ympäristövalvonnan valvontasuunnitelmiin sisältyvän YSL:n mukaisen valvontaohjelman toteutuminen: 100 %
--	---

Kirjoita tähän tarvittaessa taustoittavaa tai merkitystä avaavaa tekstiä

Maahanmuuttaneiden kotoutuminen ja työllistyminen nopeutuvat ja tehostuvat

<i>Kotoutuminen ja työllistyminen tapahtuvat nopeasti ja maahanmuuttajien omaa vastuuta lisäävästi</i>	
2024	<p>ELY-keskus varmistaa osaltaan, että alue- ja paikallistasolla TE24-uudistuksen ja kotoutumislain kokonaisuudistuksen toimeenpanossa vahvistetaan maahanmuuttajien työllisyyttä ja omaa vastuuta kotoutumisestaan.</p> <p>Tilapäistä suojelua saavien työllistyminen ja kuntiin siirtyminen nopeutuu ja tehostuu.</p> <p>ELY-keskuksen on TE-toimistojen tulosohejauksessa huomioitava, että maahanmuuttajien oma vastuu kotoutumisestaan vahvistuu, työllisyys lisääntyy, sekä tukiriippuvuus vähenee. Erityisenä kohderyhmänä ovat kv. suojelua saavat ja maahanmuuttajanaiset.</p> <p>ELY-keskus seuraa ulkomaalaistaustaisten työllisyysastetta alueellaan, keskeisenä kohderyhmänä ulkomaalaistaustaiset naiset.</p>
2025	<p>ELY-keskus varmistaa osaltaan, että alue- ja paikallistasolla työllisyyspalvelu-uudistuksen ja kotoutumislain kokonaisuudistuksen toimeenpanossa vahvistetaan maahanmuuttajien työllisyyttä ja omaa vastuuta kotoutumisestaan.</p> <p>Tilapäistä suojelua saavien työllistyminen ja kuntiin siirtyminen nopeutuu ja tehostuu.</p> <p>ELY-keskus seuraa ulkomaalaistaustaisten työllisyysastetta alueellaan, keskeisenä kohderyhmänä ulkomaalaistaustaiset naiset.</p> <p>ELY-keskus varmistaa osaltaan, että maahanmuuttajaäitien työllisyys ja kielitaito paranevat.</p> <p>ELY-keskus tekee yhteistyötä KEHA-keskuksen kanssa maahanmuuton ja kotoutumisen alueellisen seurannan kehittämiseksi.</p>
2026	<p>ELY-keskus varmistaa osaltaan, että alue- ja paikallistasolla vahvistetaan maahanmuuttajien työllisyyttä ja omaa vastuuta kotoutumisestaan.</p> <p>Tilapäistä suojelua saavien työllistyminen ja kuntiin siirtyminen nopeutuu ja tehostuu.</p> <p>ELY-keskus seuraa ulkomaalaistaustaisten työllisyysastetta alueellaan, keskeisenä kohderyhmänä ulkomaalaistaustaiset naiset.</p> <p>ELY-keskus varmistaa osaltaan, että maahanmuuttajaäitien työllisyys ja kielitaito paranevat.</p> <p>ELY-keskus tekee yhteistyötä KEHA-keskuksen kanssa maahanmuuton ja kotoutumisen alueellisen seurannan kehittämiseksi.</p>
2027	<p>ELY-keskus varmistaa osaltaan, että alue- ja paikallistasolla vahvistetaan maahanmuuttajien työllisyyttä ja omaa vastuuta kotoutumisestaan.</p> <p>Tilapäistä suojelua saavien työllistyminen ja kuntiin siirtyminen nopeutuu ja tehostuu.</p>

	<p>ELY-keskus seuraa ulkomaalaistaustaisten työllisyysastetta alueellaan, keskeisenä kohderyhmänä ulkomaalaistaustaiset naiset.</p> <p>ELY-keskus varmistaa osaltaan, että maahanmuuttajaäitien työllisyys ja kielitaito paranevat.</p> <p>ELY-keskus tekee yhteistyötä KEHA-keskuksen kanssa maahanmuuton ja kotoutumisen alueellisen seurannan kehittämiseksi.</p>
<p><i>Alueelliseen yhteistyöhön, kansainvälistä suojelua saavien vastaanottoon ja rinnakkaisyhteiskuntien torjumiseen sekä hyvien väestösuhteiden edistämiseen panostetaan</i></p>	
2024	<p>ELY-keskus vahvistaa tietoisuutta kotoutumisjärjestelmän kannustavuuden ja velvoittavuuden lisäämisestä.</p> <p>Osana alueellista yhteistyötä, ELY-keskus tukee kuntia ja hyvinvointialueita rinnakkaisyhteiskuntien syntymisen torjumisessa ja hyvien väestösuhteiden edistämisessä.</p>
2025	<p>ELY-keskus vahvistaa tietoisuutta kotoutumisjärjestelmän kannustavuuden ja velvoittavuuden lisäämisestä.</p> <p>Osana alueellista yhteistyötä, ELY-keskus tukee kuntia ja hyvinvointialueita rinnakkaisyhteiskuntien syntymisen torjumisessa ja hyvien väestösuhteiden edistämisessä.</p>
2026	<p>ELY-keskus vahvistaa tietoisuutta kotoutumisjärjestelmän kannustavuuden ja velvoittavuuden lisäämisestä.</p> <p>Osana alueellista yhteistyötä, ELY-keskus tukee kuntia ja hyvinvointialueita rinnakkaisyhteiskuntien syntymisen torjumisessa ja hyvien väestösuhteiden edistämisessä.</p>
2027	<p>ELY-keskus vahvistaa tietoisuutta kotoutumisjärjestelmän kannustavuuden ja velvoittavuuden lisäämisestä.</p> <p>Osana alueellista yhteistyötä, ELY-keskus tukee kuntia ja hyvinvointialueita rinnakkaisyhteiskuntien syntymisen torjumisessa ja hyvien väestösuhteiden edistämisessä.</p>

Vuonna 2024 Kaakkois-Suomen ELY-keskus hankkii maahan muuttaneille kohdennettuina palveluina suomen kielen lähtötaitotason arviointia, kotoutumiskoulutusta ja omakielistä työhönvalmennusta. Lisäksi vuonna 2024 toteutetaan omakielisen yhteiskuntaorientaation pilotti, jotta palvelusta saadaan kokemuksia jo ennen kuin palvelu siirtyy KOTO24-muutosten myötä kuntien uudeksi lakisääteiseksi tehtäväksi.

ELY-keskuksen hankkimia työllistymistä ja kotoutumista edistäviä palveluja seurataan ja kehitetään säännöllisesti palveluntuottajien kanssa sovituissa tapaamisissa. Kotoutumiskoulutusten osalta seurantaa tehdään myös palveluntuottajien kanssa kotokoulutusten alueellisessa kehittämisryhmässä. ELY-keskuksen koordinoimassa maahanmuuttajakoulutusten verkostossa ylläpidetään tilannekuvaa Kaakkois-Suomen luku- ja kirjoitustaidon koulutuksista ja vapaan sivistystyön muista maahanmuuttajille suunnatuista koulutuksista.

TE24- ja KOTO24-uudistusten myötä työllisyysalueiden ja palveluntuottajien kanssa sovitaan hankittujen palveluiden jatkosta, mahdollisista sopimusten siirroista ja näihin liittyvistä käytännön asioista. Tavoitteena on sujuvien palvelujen jatkuvuus lakimuutoksen keskellä.

Vuoden 2024 aikana valmistellaan Kaakkois-Suomen tulevien kotoutumiseen liittyvien palvelujen saatavuuden, laadun ja vaikuttavuuden seurantaan liittyvien käytäntöjen uudistusta uudet KOTO24- ja TE2024 muutokset huomioiden. Uudistusta suunnitellaan yhteistyössä muiden ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen kanssa.

Vuodesta 2025 lähtien Kaakkois-Suomen ELY-keskus seuraa kunnan muille kotoutuja-asiakkaille kuin työnhakijaksi rekisteröityneille järjestettävien kotoutumispalveluiden saatavuutta, laatua ja vaikuttavuutta säännöllisesti kuntien kanssa järjestettävissä tapaamisissa. Seurannassa ja palvelujen kehittämisessä hyödynnetään KEHA-

keskuksen tuottamia alueellisia raportteja. Kunnat raportoivat ELY-keskukselle kotoutumisen edistämisen tavoitteiden saavuttamisesta ja toimenpiteiden toteutumisesta vähintään kahden vuoden välein.

3.5 Tulosohejauksessa huomioitavat valtionhallinnon yhteiset teemat

Digitalisaation edistäminen/Turvalliset, luotettavat ja yhteen toimivat digitaaliset palvelumme ovat asiakaslähtöisiä ja sujuvoittavat prosesseja

<i>Toimintaprosesseja sujuvoitetaan digitalisaation keinoin.</i>	
2024	<p>Kaakkois-Suomen ELY-keskus osallistuu aktiivisesti asiakkaidemme käyttämien digitaalisten palvelujen kehittämiseen siten, että ne ovat turvallisia, luotettavia, yhteentoimivia, asiakaslähtöisiä ja prosesseja sujuvoittavia. Kaakkois-Suomen ELY-keskus asettaa tarvittaessa asiantuntijoita (oto) tähän kehitystyöhön. ELY-keskukset, yhdessä KEHA-keskuksen kanssa tekevät ehdotuksia mys niiden järjestelmien kehittämiseksi, jotka palvelevat ELY-keskuksen asiakkaita, vaikka nämä eivät olisikaan KEHA-keskuksen ylläpitämiä.</p> <p>Tavoitteiden saavuttamista mitataan asiakastytyväsyyden, sidosryhmätytyväsyyden ja henkilöstötytyväsyyden avulla.</p> <p>ELY-keskuksessa huolehditaan siitä, että tietojärjestelmien käyttöä tehostetaan ja sähköistä asiointia edistetään. Toimenpiteiden vaikutuksia mitataan mm jätehuolto-rekisteröinnin, KasvuCRM-merkintöjen ja liidien kasvun osalta sekä sähköisen asiointin kasvamisen osalta.</p>
2025	Kuten vuonna 2024
2026	Kuten vuonna 2024
2027	Kuten vuonna 2024

Digitalisaatiota edistetään erilaisten projektien kautta, kehitetään mm. asiakaspalautejärjestelmiä ja asiakkuudenhallintajärjestelmiä. Tiedon jakamiseen ja kohdentamiseen käytetään eri kanavia, (esim. yrityspalvelujen teemasivusto). Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen sidosryhmästrategian avulla toteutetaan vaikuttavaa viestintää, digitaaliset keinot ja kanavat huomioiden. Toteutumista ja vaikuttavuutta mitataan mm. sosiaalisen median analytiikan, mediaseurantatyökalujen ja palautekyselyjen avulla.

Tietojohtamisen kehittäminen

<i>Tiedolla johtamisen osa-alue: kattava ja laadukas tiedonhallinta</i>	
2024	Kattava ja laadukas tiedonhallinta toteutetaan ELY-keskusten tietotarpeiden kokonaiskartoituksen ja kokonaistarkastelun avulla. Tietotarvekartoitusprosessin rakentaminen toteutetaan yhteistyössä KEHA-keskuksen ja ohjaavien tahojen kanssa. Kaakkois-Suomen ELY-keskus osallistuu tietotarvekartoitusprosessiin aktiivisesti, asettamalla samalla tarvittaessa asiantuntijoita (oto) tähän tehtävään. Tavoitteiden saavuttamista mitataan asiakastytyväsyyden, sidosryhmätytyväsyyden ja henkilöstötytyväsyyden avulla.
2025	Uusien tehtävien mukaiset tietotarpeiden määrittely huomioiden vuonna 2026 voimaan tulevat muutokset (elinvoimakeskukset).
2026	Mylly-tietoalustan tehokas hyödyntäminen tiedonhallinnan prosessien ja yhteistyön kehittämisessä (tiedon hankinta, jalostaminen, tallentaminen ja jakaminen).
2027	Mylly-tietoalustan tehokas hyödyntäminen tiedonhallinnan prosessien ja yhteistyön kehittämisessä (tiedon hankinta, jalostaminen, tallentaminen ja jakaminen).

Tiedolla johtamisen osa-alue: systemaattinen tiedolla johtaminen	
2024	Tiedon hyödyntämisen nykytilan arviointi. Asiakastiedon parempi hyödyntäminen ja yhteisen tilannekuvan rakentaminen (ml. dialogikäytänteiden rakentaminen) toiminnan suunnittelussa ja päätöksenteossa.
2025	Tiedon hyödyntämisen prosessin ja roolitusten rakentaminen sekä pilotointi.
2026	Tiedon hyödyntämisen prosessin kehittäminen tarvittavilta osin.
2027	Tiedon hyödyntämisen tilan arviointi ja tiedon hyödyntämisen prosessin kehittäminen tarvittavilta osin.
Tiedolla johtamisen osa-alue: Henkilöstön osaamisen ja kyvykkyyden kehittäminen	
2024	Tavoitetaso Uusien tiedon jakamista ja osaamisen kehittämistä tukevien käytänteiden kehittäminen (mm. koulutuksissa saadun uuden tiedon jakaminen ja jalkauttaminen, e-oppivan hyödyntäminen). Tiedonlukutaidon kehittäminen.
2025	Uusien tiedon jakamista ja osaamisen kehittämistä tukevien käytänteiden kehittäminen (mm. koulutuksissa saadun uuden tiedon jakaminen ja jalkauttaminen, e-oppivan hyödyntäminen) Tiedonlukutaidon kehittäminen.
2026	Strateginen henkilöstön kehittämissuunnitelman 1. vaihe: elinvoimakeskusten strategiasta johdetun kyvykkyyshahkon rakentaminen ja osaamisen nykytilan kartoitus.
2027	Strateginen henkilöstön kehittämissuunnitelma 2. vaihe: kehittämis- ja toteutus-suunnitelmien laadinta

ELY-keskus kehittää systemaattisesti ennakointityötään ja kerää alueellista tilannekuvaa erityisesti elinvoiman näkökulmasta. ELY-keskus tuottaa työllisyystilastoja ja seudullisia analyysejä kuukausittain sekä alueellisia kehitysnäkymiä puolivuositain. Tuotettua tietoa käsitellään ja käytetään johtoryhmytyössä, strategiatyössä ja viestinnässä. ELY-keskuksen johtama ennakointijaosto tuottaa myös erilaisia teematilaisuuksia alueellisille verkostoille, missä tietoa jaetaan ja jalostetaan.

Organisaation osaaminen ja kyvykkyydet: ELY-keskuksessa panostetaan toiminnan jatkuvuussuunnitteluun erilaisissa poikkeustilanteissa. ELY-keskus päivittää laadullisen henkilöstösuunnitelmansa, jossa tarkastellaan erityisesti riskikohtia, tarvittavia lisäosaamisia ja sijaisuusjärjestelyjä. Henkilöstöä kannustetaan kehittämään osaamistaan muistaen myös eOppivan ja digikurssien mahdollisuudet lyhytpintoihin. Johtoryhmä voi suosittaa koko henkilöstölle osaamiskokonaisuuksia esim. vihreästä siirtymästä, tietoturvasta ja tietosuojasta tai yhdenvertaisuudesta. TE24-vaikutukset tulee tarkastella myös siitä näkökulmasta, mitä osaamista organisaatiosta poistuu ja kiinnittää huomiota mahdolliseen osaamisen siirtotarpeeseen.

Yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistäminen

Toiminnallisen yhdenvertaisuussuunnittelun laatu on kehitetty	
2024	1 Tason 1 haltuunotto ja siirtyminen kohti tasoa 2.
2025	2 Tason 2 haltuunotto.
2026	2 Tasolta 2 siirtyminen asteittain kohti tasoa 3.
2027	3 Tason 3 haltuunotto.
Tietoisuutta tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi on lisätty	
2024	Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskoulutuksen järjestäminen viraston johdolle.

KEHA-keskus on laatinut ELY- keskuksille, TE-toimistoille ja KEHA-keskukselle yhteisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman (KEHA/132/2022), jota Kaakkois-Suomen ELY-keskus toteuttaa toiminnassaan. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen on sisällytetty osaksi ELY-keskuksen toiminnan kehittämistä. ELY-keskus toteuttaa määrävälein työpaikan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteen arvioinnin yhteistyössä henkilöstön edustajien kanssa. Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistetään mm. rekrytoinnissa. Rekrytointi-ilmoituksiin on kirjattu maininta yhdenvertaisuuden ja monimuotoisuuden edistämisen tavoitteista ja siitä, että rekrytoidaan

eri-ikäisiä, eri koulutustaustan omaavia, eri kansalaisuuksia edustavia sekä eri sukupuolta olevia henkilöitä. Avoimista työpaikoista viestitään monikanavaisesti.

ELY-keskuksessa on luotu rakenteita kerätä tietoa yhdenvertaisuuden toteutumisesta ja poikkeamista, esimerkiksi osiona henkilöstökyselyssä. VM Baron tulosten valossa koettu yhdenvertaisuus on hyvällä tasolla. Tavoitteena on suosittaa yhdenvertaisuuskoulutusta henkilöstölle ja käydä sisäistä keskustelua.

Toiminnallisen tehokkuuden sekä tuotosten ja laadunhallinnan tavoitteet

	Toteuma 2022	Arvio/Tot 2023	Tavoite n (2024)	Alustava tavoite 2025	Alustava tavoite 2026	Alustava tavoite 2027	
<i>Asiakaspalvelu-tyytyväisyys</i>	4,5	> 4,0	> 4,2	> 4,2	> 4,2	> 4,2	TAE
<i>ELY-keskusten sidosryhmien kokonaistyytyväisyys</i>	-	4,0	-	> 4,0	-	> 4,0	TAE
<i>Ihmisten yhdenvertaisuus toteutuu työyhteisössänni (VM Baro)</i>	4,14	4,05	> 4,2	> 4,2	> 4,2	> 4,2	
<i>Ihmisten yhdenvertaisuus toteutuu työyhteisössänni eri ikäisten kohdalla (VM Baro)</i>	4,21	4,21	> 4,3	> 4,3	> 4,3	> 4,3	
<i>Ihmisten yhdenvertaisuus toteutuu työyhteisössänni eri vähemmistöryhmien kohdalla (VM Baro)</i>	4,14	4,16	> 4,2	> 4,2	> 4,2	> 4,2	

Kirjoita tähän tarvittaessa taustoittavaa tai merkitystä avaavaa tekstiä

4 Voimavarojen hallinta

Taulukkoon on viety valmiiksi henkilöstövoimavarojen edistämisen tavoitteet, joita seurataan VM Baron tulosten kautta. Lisäksi seurataan viraston henkilötyövuosimäärän kehittymistä.

Henkilöstövoimavarojen edistämisen tavoitteet

	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Tavoite 2024	Alustava tavoite 2025	Alustava tavoite 2026	Alustava tavoite 2027	
<i>Henkilöstön kokonais- työtyytyväisyys paranee (VM Baro)</i>	3,84	3,84	> 3,6	> 3,6	> 3,6	> 3,6	
<i>Työhyvinvointi paranee (VM Baro)</i>	8,26	8,22	> 8,2	> 8,0	> 8,0	> 8,0	
<i>Johtaminen paranee (VM Baron johtamisin- deksi)</i>	3,55	3,45	> 3,5	> 3,5	> 3,5	> 3,5	

Kirjoita tähän tarvittaessa taustoittavaa tai merkitystä avaavaa tekstiä

5 Voimassaolo, seuranta ja allekirjoitukset

Tulossopimuksessa tulostavoitteet asetetaan lähtökohtaisesti koko sopimuskaudeksi. Tarvittaessa asetettuja tulostavoitteita voidaan kuitenkin päivittää ja muuttaa sopimuspäivitysten yhteydessä. Tulostavoitteiden saavuttamista kuvaavat vuosittaiset tavoitetasot asetetaan sitovasti seuraavalle vuodelle ja kolmen seuraavan vuoden tavoitetasot asetetaan alustavina. Tulossopimusta päivitetään rullaavasti vuosittain. Johtuen vuoden 2025 alusta voimaan tulevasta TE24 –lakiuudistuksesta, osa tulostavoitteista voidaan asettaa ainoastaan vuodelle 2024. Syksyllä 2024 tullaan tekemään tulostavoitteiden uudelleen tarkastelu niiden osa-alueiden osalta, joihin em. uudistus olennaisesti vaikuttaa.

Raportointi tulostavoitteiden toteutumisesta tehdään vähintään kaksi kertaa vuodessa. Tulostavoitteiden koko vuoden toteutumisesta raportoidaan tilinpäätöksessä ja siihen sisältyvässä toimintakertomuksessa. Tilinpäätöstietojen osalta tiedot toimitetaan ministeriölle viimeistään viikon kuluttua tilinpäätöksen hyväksymisestä ja puolivuotistietojen osalta 31.8. mennessä. Tulossopimuksen toteutumista arvioidaan ministeriön antamassa tilinpäätöskannotossa toimintavuotta seuraavan vuoden kesäkuussa.

Tulossopimus ja tilinpäätöstiedot julkaistaan [Valtiokonttorin määräyksen](#) mukaisesti.

Tavoitteiden toteutumisen arviointia varten tulossopimuksen mittareille on määritelty yksi läpi koko tulossopimuksen sovellettava arviointiasteikko. ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen osalta sovelletaan kolmiportaista asteikkoa eli ”liikennevalomallia”. Liikennevalomallissa tavoitteiden toteutumista arvioidaan seuraavasti: VIHREÄ (3) = tavoite on saavutettu tai ylitetty, KELTAINEN (2) = tavoite on saavutettu osittain tai siitä ollaan jääty jonkin verran, PUNAINEN (1) = tavoitteesta on jääty paljon tai se ei ole toteutunut lainkaan. Sanallisessa tulosraportoinnissa keskitytään tulossopimuksen tulostavoitteiden poikkeama- ja riskiraportointiin. Erityisesti tavoitteista jäämisestä ja sen syistä tulee raportoida.

Toimialaohjaus täydentää tulosohjausta tarvittaessa ja hallinnonalat ohjeistavat toimialaohjauksen menettelyistä erikseen.

Allekirjoitukset toteutetaan sähköisesti.

30.1.2024

Työ- ja elinkeinoministeriö	Tiina Korhonen, ylijohaja
Maa- ja metsätalousministeriö	Jaana Husu-Kallio, kansliapäällikkö
Ruokavirasto	Matti Puolimatka, ylijohaja pääjohtajan sijainen
Opetus- ja kulttuuriministeriö	Anita Lehikoinen, kansliapäällikkö
Ympäristöministeriö	Juhani Damski, kansliapäällikkö
Väylävirasto	Kari Wihlman, pääjohtaja
Väylävirasto	Mirja Noukka, toimialajohtaja
Kaakkois-Suomen ELY-keskus	Satu Mäkelä, ylijohaja
Kaakkois-Suomen ELY-keskus	Visa Niittyniemi, johtaja
Kaakkois-Suomen ELY-keskus	Kari Halme, johtaja

Liitteet

Liitteisiin sisällytetään ohjauksen näkökulmasta olennainen, varsinaista sopimusta täydentävä materiaali. Liitteistä tehdään erillinen pdf- dokumentti.

Tulossopimuksen liitteisiin sisällytetään seuraavat:

1. Seurantamittarit, jotka täydentävät luvun 3 tulostavoitteita eli niillä seurataan viraston toimintaa ns. perusteke- mistä. Mikäli näissä tapahtuu laskua, nostetaan asia tarvittaessa tulostavoitteeksi.
2. Kuvaus riskienhallintajärjestelmästä
3. ELY-keskusten toimintamenomäärärahajako
4. ELY-keskuskohtaiset erikoistumistehtävät